

Turun yliopisto
University of Turku

“KUN UUNO ON LUOKASSA, KENELLÄKÄÄN EI OO PAHA MIELI.”

Tapaustutkimus koulukoiraista ja koira-avusteisesta tunnetuesta alakoulussa

Anniina Repo

Pro gradu -tutkielma

Kasvatustiede

Opettajankoulutuslaitos, Turun kampus

Turun yliopisto

5/2020

REPO, ANNIINA: "Kun Uno on luokassa, kenelläkään ei oo paha mieli": tapaustutkimus koulukoira- ja koira-avusteisesta tunnetuesta alakoulussa.

Tutkielma, 58 s., 3 liites.
Kasvatustiede
Toukokuu 2020

Eläinavusteinen työskentely on kattotermi, joka pitää sisällään myös eläinavusteisen opetuksen. Esimerkiksi opetuksessa mukana olevan koiran on todettu vähentävän oppilaiden stressiä ja parantavan opiskeluolosuhteita. Tässä tapaustutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan koira-avusteisen opetuksen ja tunnetuen toteutumista yhden opettajan ja tämän 19 oppilaan kohdalla. Tutkimuksessa selvitettiin, millaista taustatyötä koira-avusteisen opetuksen aloittaminen vaatii, ja millaisia opetusmenetelmiä tutkimukseen osallistunut opettaja hyödynsi koira-avusteisessa opetuksessaan. Lisäksi selvitettiin, miten koira-avusteisen tunnetukena tutkitussa ryhmässä sekä millaisissa tilanteissa ja millaisten oppilaiden kanssa koira-avusteisesta tunnetuesta on erityisesti hyötyä. Myös oppilaiden kokemuksia koira-avusteisuudesta kartoitettiin tutkimalla, kuinka oppilaat suhtautuivat koira-avusteiseen opetukseen ja tunnetukeen, sekä opetuksen ilmapiiriin. Haastatteleamalla opettajaa ja oppilaita sekä havainnoimalla ryhmän oppitunteja selvisi, että koira-avusteisen toiminnan aloittaminen edellyttää paljon etukäteisjärjestelyjä. Tutkitun ryhmän koira-avusteisessa opetuksessa hyödynnettiin etenkin opettajajohtoista opetusta, yksilötyöskentelyä sekä ryhmä- ja työpistetyöskentelyä. Koira-avusteisesta tunnetuesta voitiin erottaa kahdenlaista toimintamallia, joissa koira toimi joko olemalla läsnä tunnetukea vaatineissa tilanteissa tai vaihtoehtoisesti olemalla tilanteessa aktiivinen toimija. Opettajan mukaan koira-avusteisesta tunnetuesta hyötyivät etenkin oppilaat, joilla oli koulunkäyntiin liittyviä hankaluuksia ja koira-avusteista tunnetukea vaativat tilanteet olivat ennen kaikkea spontaaneja. Oppilaat suhtautuivat koira-avusteiseen opetukseen pääasiassa myönteisesti, mutta muutama oppilas toi esiin myös negatiivisia tunteita koira-avusteisesta opetuksesta. Tutkittaessa koiran vaikutusta opetuksen ilmapiiriin huomattiin, että sekä opettaja että oppilaat kokivat koiran rauhoittavan opetusta, esim. oppilaita lukutilanteissa. Tulosten perusteella nousi esiin tarve koira-avusteiselle pienryhmäopetukselle, jossa jokaisen oppilaan yksilöllisiin tarpeisiin voitaisiin vastata entistä tehokkaammin koira-avusteisin, eriyttävin menetelmin. Aiheen tutkiminen on tärkeää, sillä tutkimuksessa nousi esiin koira-avusteisen opetuksen tarpeen perustelun tärkeys opetusta aloittaessa. Huolellisesti etukäteen tehty valmistelutyö mahdollistaa koira-avusteisen opetuksen.

Asiasanat

Tunnetuki, koira-avusteinen opetus, eläinavusteinen työskentely, koulukoira

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	5
2	ELÄINAVUSTEISEN TYÖSKENTELEN MUODOT	7
2.1	Miten koiraa hyödynnetään opetuksessa?	8
2.2	Lukukoiratoiminta	10
3	KOIRA TUNNETUKENA	12
3.1	Koiralla on ihmiseen stressiä lievittävä vaikutus	14
3.2	Koira-avusteisen tunnetuen hyödyt	15
4	TUTKIMUSONGELMAT	18
5	MENETELMÄ	21
5.1	Uno-koira, opettaja ja oppilaat	21
5.2	Aineistonkeruumenetelmät	23
5.2.1	<i>Opettajan ja oppilaiden haastattelut</i>	24
5.2.2	<i>Oppituntien havainnointi</i>	25
5.3	Aineiston käsittely	26
5.3.1	<i>Haastatteluiden sisällönanalyysi ja teemoittelu</i>	27
5.3.2	<i>Havainnointimateriaalin analyysi</i>	29
5.4	Tutkimusmenetelmien luotettavuus	30
6	TULOKSET	32
6.1	Koira-avusteinen opetus vaatii paljon etukäteisjärjestelyitä	32
6.2	Koira voidaan hyödyntää opetuksessa monipuolisesti	34
6.3	Koiran hyödyntäminen tunnetukena	37
6.3.1	<i>Koulukoiran tuki eri oppilastyyppeiden ja tilanteiden kohdalla</i>	39
6.3.2	<i>Oppilaiden myönteinen suhtautuminen koira-avusteiseen tunnetukeen</i>	44
6.3.3	<i>Eri luokkien oppilaiden vastaukset yhteneväisiä</i>	48
6.3.4	<i>Koira rauhoittaa opetuksen ilmapiiriä</i>	50
7	POHDINTA	54
7.1	Huolellisesti tehdyt etukäteisjärjestelyt opetuksen mahdollistajana	54
7.2	Koira-avusteiset opetusmenetelmät	56
7.3	Koira-avusteista tunnetukea voidaan hyödyntää monipuolisesti	58
7.4	Oppilaiden kokemus koira-avusteisesta opetuksesta myönteinen	60
7.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	62
7.6	Tulosten hyödyntämismahdollisuudet ja jatkotutkimus	64
	Lähteet	66
	Liitteet	69

Kuviot

KUVIO 1. Eläinavusteisen toiminnan muodot.

KUVIO 2. CLASS-mallin tunnetuen neljä osa-aluetta Piantan, La Paron ja Hamren (2016) mukaan.

KUVIO 3. Tunnetuesta hyötyvät oppilastyypit.

KUVIO 4. Tilanteet, joissa koira-avusteista tunnetukea voidaan hyödyntää.

KUVIO 5. Oppilaiden suhtautuminen koira-avusteiseen tunnetukeen.

KUVIO 6. Oppilaiden ja opettajan haastatteluissa esiin nousseet teemat koira-avusteisen opetuksen ilmapiiristä.

Taulukot

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistuneet oppilaat.

TAULUKKO 2. Tutkimuskysymyskohtaisesti erotellut aineistonkeruumenetelmät.

TAULUKKO 3. Esimerkki opettajan haastattelun sisällönanalyysistä.

TAULUKKO 4. Opettajan haastattelussa ja havainnoiduilla oppitunneilla ilmi tulleet koira-avusteisen opetuksen opetusmenetelmät ja esimerkit.

TAULUKKO 5. Ryhmässä havaitut ja haastatteluissa mainitut koira-avusteisen tunnetuen menetelmät.

TAULUKKO 6. Oppilaiden kokemukset koira-avusteisesta tunnetuesta.

1 JOHDANTO

Ihmisten ja eläinten välisiä suhteita on tutkittu 1980-luvulta lähtien. 2000-luvulla tutkimus ihmisten ja eläinten välisten suhteiden hyödyistä on lisääntynyt ja tutkimuksissa on keskitytty muun muassa lasten ja lemmikkieläinten välisten suhteiden hyötyihin. (Bone 2013, 57; Daly & Suggs 2010, 101.) Tehdyn tutkimuksen myötä on alettu ymmärtää eläinavusteisen toiminnan hyötyjä ja toiminnan arvostus on lisääntynyt, samoin kuin aiheen kansainvälinen tutkimus (Beetz, Uvnäs-Moberg, Julius & Kotrschal 2012, 1). Eläinavusteinen opetus on perusteltua, koska esimerkiksi koiran läsnäolo opetuksessa voi parantaa oppilaiden opiskeluolosuhteita. Koiran kanssa toimiminen vähentää esimerkiksi henkilön aggressiivisuutta, masentuneisuuden tunnetta ja stressiä sekä näin ollen myös parantaa yleistä mielialaa. Lisäksi on todettu, että koiran läsnäolo opetuksessa parantaa oppilaiden keskittymiskykyä ja opiskelumotivaatiota. Opetustilanteessa koira voi auttaa myös vähentämään oppilaiden opiskeluun liittyvää stressiä. Koira-avusteisen työskentely voi myös parantaa oppilaiden välisiä suhteita. (Beetz ym. 2012, 2,7; Zents, Fisk & Lauback 2017, 83.)

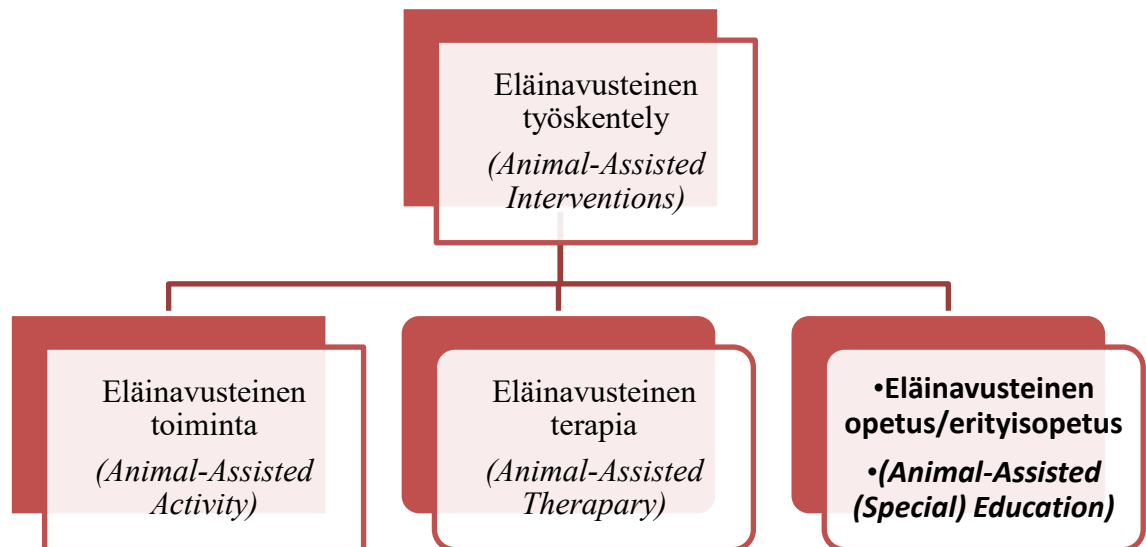
Koira-avusteisen työskentelyn ja koira-avusteisen tunnetuen on todettu kehittävän lasten empatiakykyä ja sosiaalista kompetenssia (Daly & Suggs 2010, 101–102). Tässä tapaustutkimuksessa tarkastellaan koira-avusteisen opetuksen ja tunnetuen toteutumista yhdessä oppilasryhmässä, joka koostui opettajasta, koulukoiraista sekä 19 oppilaasta. Lisäksi tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten oppilaat kokevat hyötyvänsä koira-avusteisesta opetuksesta. Tutkimuksella haluttiin selvittää, millaisissa tilanteissa opettaja on hyödyntänyt koira-avusteista tunnetukea, kuinka oppilaat itse suhtautuivat koiraan ja ovatko oppilaat tai opettaja itse huomanneet opetuksen ilmapiirissä eroa silloin, kun koira on mukana opetuksessa. Tutkimusjoukon anonymiteetin turvaamiseksi opettajaa ei mainita tutkimuksessa nimeltä ja ryhmän koulukoiraan nimi on muutettu.

Kiinnostus eläinavusteista työskentelyä kohtaan on kasvanut myös Suomessa, ja vuonna 2010 perustettu Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry kouluttaa koira-avusteisesta toiminnasta kiinnostuneita henkilöitä sekä heidän koiriaan erilaisiin eläinavusteisiin tehtäviin. Koulutettavan koiran täytyy olla luonteeltaan koulutyöhön sopiva. Tämän vuoksi yhdistyksen koulutukseen osallistuminen edellyttää koiralta soveltuvuuskokeeseen osallistumista. Yhdistyksen tavoite on kehittää koira-avusteista työskentelyä terveys-, sosiaali- ja opetusaloilla. (kasvatus-kuntoutuskoirat.fi; Zents ym. 2017, 92–93.)

Tutkimuksessa mukana ollut opettaja oli osallistunut koiransa kanssa Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n soveltuvuuskokeeseen sekä koulutukseen. Ammattimainen koira-avusteinen työskentely lisääntyy Suomessa koko ajan. Keväällä 2020 Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n nettisivuilla oli listattuna 29 yhdistyksen kouluttamaa kasvatus- ja kuntoutuskoiratyöparia, jotka toimivat esimerkiksi terapia- ja koulutehtävissä. Koulutusta seuraa omatoimisen harjoittelun jakso, jossa koulutettu koira ja koulutukseen osallistunut henkilö toimivat normaalisti työssä toteuttaen koulutuksessa oppimiaan taitoja käytännössä. Tämän jälkeen koulutus täydentyy vielä työnäytöllä, joka tulee suorittaa kahden vuoden sisällä käydystä koulutuksesta. Työnäytössä tuomarit tarkkailevat koulutukseen osallistujan ja tämän koiran työskentelyä etukäteen suunnitellussa opetustilanteessa. (kasvatus-kuntoutuskoirat.fi.) Myös tähän tutkimukseen osallistunut opettaja oli koiransa kanssa suorittanut työnäytön, jonka jälkeen koira oli virallisesti valmis kasvatus- ja kuntoutuskoira.

2 ELÄINAVUSTEISEN TYÖSKENTELYN MUODOT

Koira-avusteisella opetuksella tässä tutkimuksessa tarkoitetaan koulussa tapahtuvaa opetusta, johon koira osallistuu. Eläinavusteisuus-termi käsittää myös koira-avusteisen opetuksen tarkemman määritelmän. Eläinavusteisuus-termi sisältää kolme erilaista työskentelymuotoa (ks. kuvio 1.), joiden kattoterminä on eläinavusteinen työskentely (eng. *animal-assisted interventions*). Eläinavusteiseen työskentelyyn kuuluu eläinavusteinen toiminta (*Animal-Assisted Activity*), joka perustuu usein vapaaehtoisuuteen. Toiminnassa eläimen ohjaajan tulee olla perehtynyt eläinavusteiseen toimintaan ja erilaisiin laitosvierailuihin. Tarkoituksena on lisätä ihmisten hyvinvointia esimerkiksi spontaanisti tapahtuvien vierailujen avulla. Eläinavusteiseen toimintaan ei välttämättä sisälly tavoitteita, mutta toiminta voi kuitenkin olla säännöllistä. (Ikäheimo 2015, 10.)

KUVIO 1. Eläinavusteisen toiminnan muodot.

Eläinavusteisessa terapiassa (*Animal-Assisted Therapy*) eläin on osa ihmisen hoitoprosessia, jonka tarkoitus on edistää ihmisen hyvinvointia. Terapiatoiminnan on tarkoitus edistyä suunnitellusti ja toiminnalle onkin asetettu tarkat tavoitteet. Terapiatoimintaa tarjoava henkilö voi olla esimerkiksi kasvatusalan tai sosiaalihuoltoalan ammattilainen. (Ikäheimo 2015, 10–11.) Kolmas erityisavusteisen työskentelyn muoto on

eläinavusteinen opetus tai erityisopetus (*Animal-Assisted (special) Pedagogy*). Tässä tutkimuksessa keskitytään eläinavusteiseen opetukseen. Eläinavusteinen opetus voi sisältää piirteitä joko eläinavusteisesta toiminnasta tai eläinavusteisesta terapiasta. Eläinavusteiseen toimintaan perustuvaa koira-avusteista opetusta johtaa koulun opettaja, joka on perehtynyt eläinavusteiseen opetukseen. Eläinavusteista terapiaa koulussa voi pitää vain aiheesta koulutuksen saanut opettaja. Yleensä kouluissa tapahtuva eläinavusteinen opetus on suunnitelmallista toimintaa ja opetukseen osallistuva koira on usein opettajan oma lemmikki. Kaikissa eläinavusteisen työskentelyn muodoissa keskeistä on, että sekä eläimen ohjaaja että eläin ovat molemmat tehtävään koulutettuja ja soveltuvia. (Ikäheimo 2015, 11–12.)

2.1 Miten koiraa hyödynnetään opetuksessa?

Koiran tuominen koulumaailmaan vaatii opettajalta paljon taustatyötä. Zentsin ja muiden teettämässä tutkimuksessa todetaan koira-avusteisen opetuksen edellyttävän muun muassa koulun hallinnon tukea. Ensisijaisen tärkeää on myös selvittää oppilaiden ja koulun henkilökunnan jäsenten mahdolliset koira-allergiat, jotka saattaisivat vaikuttaa koira-avusteisen työskentelyn toteuttamiseen. Lisäksi tärkeää on myös saada toimintaan tuki muilta työyhteisön jäseniltä. Lupia hankkiessa eri tahojen informointi koira-avusteisen opetuksen hyödyistä on tärkeää. Samassa tutkimuksessa käy ilmi, kuinka tarkastellun koulun opettajat olivat alun epäilyksien jälkeen alkaneet suhtautua koulussa toimivaan terapiakoiraan myönteisesti, sillä he olivat saaneet tarpeeksi informaatiota koira-avusteisesta terapiasta ennen terapiatoiminnan aloittamista. (Jalongo, Astorino & Bomboy 2004, 11, 13; Zents ym. 2017, 92–93.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan koira-avusteista opetusta edellyttävien järjestelyiden toteutumista tutkittavan ryhmän kohdalla.

Opetuksessa mukana toimivaa koiraa voidaan hyödyntää monipuolisesti osana erilaisia opetusmenetelmiä. Opetusmenetelmät ovat opetuksessa hyödynnettäviä menettelytapoja, joiden avulla tähdätään haluttuun oppimistulokseen. Opetusmenetelmiä on useita erilaisia ja ne koostuvat erilaisista toimintaperiaatteista ja strategioista. (Westwood 2008, v.) Erilaisten koira-avusteisen opetuksen menetelmien hahmottamiseksi tässä tutkimuksessa aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta löydetty koira-avusteisen opetuksen menetelmät on jaoteltu kolmeen eri opetusmenetelmäkategoriaan. Kategoriat ovat opettajajohtoinen opetus, yksilötyöskentely sekä ryhmä- ja työpistetyöskentely. Samaa jaottelua hyödynnetään myös myöhemmin tutkimustuloksien kohdalla.

Dalyn ja Suggsin (2010) kyselyssä selvitettiin opettajien asenteita koira-avusteista opetusta kohtaan. Kysely sisälsi esimerkiksi avoimia kysymyksiä ja tutkimukseen osallistui 75 alakoulun opettajaa. Tutkimuksen osallistuneista opettajista neljällätoista oli opetuksensa apuna jokin eläin. (Daly & Suggs 2010, 104–105.) Tutkimuksessa esiinnousseista opetusmenetelmistä voitiin erottaa varsinkin yksilö- ja ryhmätyömenetelmiä. Moni opettaja kertoi hyödyntävänsä eläimiä erilaisissa koulutehtävissä, esimerkiksi eri projekteissa, joissa eläimen pituutta ja painoa mitattiin ja seurattiin (Daly & Suggs 2010, 106–108). Yksilötyötä toteutettiin esimerkiksi kirjoittamalla luokan eläimeen liittyviä tarinoita, joita yksi tutkimukseen osallistunut opettaja ilmoitti hyödyntävänsä eläinavusteisessa opetuksessaan. Myös toinen opettaja totesi eläimen olevan hyödyllinen osa erilaisia luovan kirjoittamisen tehtäviä. Lisäksi eläin on koettu hyödylliseksi vieraan kielen opetuksessa, jossa oppilaat ovat voineet esimerkiksi kuvailla eläintä toisella kielellä. (Daly & Suggs 2010, 106–108.) Vastaavat tehtävät voidaan toteuttaa esimerkiksi yksilö- tai ryhmätyönä. Tutkimuksessa selvisi myös, että koulussa oppilaita kannustettiin huolehtimaan luokan eläimestä ja yleistä oli, että eläimen kanssa tehtävät aktiviteetit liittyivät siitä huolehtimiseen (Daly & Suggs 2010, 106–108). Kannustaminen eläimen kanssa toimimiseen voidaan nähdä opettajajohtoisen opetuksen muotona.

Koira-avusteisen opetuksen aloittamista suunniteltaessa on otettava huomioon myös ne oppilaat, joilla on mahdollisesti koiriin liittyviä pelkotiloja. Tärkeää on, ettei koirapelkoista oppilasta pakoteta toimimaan koiran kanssa, vaan oppilas päättää itse työskenteleekö hän koira-avusteisesti. Oppilaan pelkotiloja voi helpottaa koira-avusteisen työskentelyn seuraaminen sivusta: kun oppilas näkee hänen luokkatoverinsa työskentelevän koiran kanssa, oppilaan pelkotilat voivat lieventyä ja kynnys koira-avusteiseen opetukseen osallistumisesta madaltua. (Jalongo ym. 2004, 13.) Tämän tutkimuksen tutkimusryhmästä kahdella oppilaalla oli raportoitu koirapelko ennen koira-avusteisen opetuksen aloittamista. Tutkimuksessa nouseekin esiin myös se, miten koirapelkoiset oppilaat suhtautuivat koiraan sekä koira-avusteiseen opetukseen tutkimuksen tekohetkellä.

Opetuksessa mukana oleva koira on osana oppimisympäristöä. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa on otettava huomioon jokaisen oppilaan yksilölliset tarpeet. Oppilaan oppimista onkin tuettava oppilaan tuentarpeen mukaisesti. Opetuksen tuki jakautuu kolmeen portaaseen ja tuen portaiden tehtävä on muun muassa ehkäistä oppilaan oppimiseen liittyvien ongelmien syventymistä. Lisäksi tuki voi antaa oppilaalle onnistumisen kokemuksia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Tehostettua ja erityistä

tukea tarjotaan niille oppilaille, jotka kohtaavat oppimisessaan sellaisia haasteita, mitkä vaativat säännöllistä ja suunnitelmallista tukea. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30, 61, 63–66. Jatkossa lyhenne POPS 2014.) Koira-avusteiseen opetuksen liittyvä suunnitelmallisuuden elementti sopii osaltaan tukemaan oppimisessaan haasteita kohtaavien oppilaiden oppimista tuen portaiden eri asteilla. Koira voi opetuksessa toimia osana jokaista tuen porrasta auttaen oppilaita monipuolisilla menetelmin esimerkiksi lukutilanteissa (ks. kohta 2.2). (Ikäheimo 2015, 11–12; Kittilä ym. 2015, 231.)

Parhaimmassa tapauksessa oppimisympäristö on suunniteltu niin, että se “muodostaa pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden” (POPS 2014, 31). Tavoitteena on, että oppimisympäristö antaa oppilaalle mahdollisimman hyvät lähtökohdat oppimiseen. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sekä koira-avusteista yleisopetusta että lukukoiratoimintaa, sillä tapaustutkimukseen osallistui myös oppilaita, jotka saavat koirasta apua ääneen lukemisen vaikeuksiinsa.

2.2 Lukukoiratoiminta

Koiria voidaan käyttää hyödyksi tuettaessa oppilaan lukemaan oppimista sekä lukutaidon kehittymistä. Vuonna 2015 koiria käytettiin apuna lukuharjoituksissa noin yhdessätoista maassa, joista yksi oli Suomi. Lukutilanteessa koiran läsnäolon on huomattu vähentävän oppilaalla mahdollisesti lukemisen seurauksena esiin nousevaa stressiä. Eläimelle lukemisen hyödyt perustuvat siihen, ettei esimerkiksi lukutilanteessa mukana oleva koira arvostele lukijan lukutaitoa. Näin lukutilanteen ilmapiiri koetaan usein hyväksyväksi ja turvalliseksi ja tätä kautta myös motivoivaksi. (Kittilä, Kiiski-Mäki & Ikäheimo 2015, 231.) Vastaavista kokemuksista ollaan kiinnostuneita myös tässä tutkimuksessa niiden oppilaiden kohdalla, jotka lukivat koulussa koulukoira Unon kanssa.

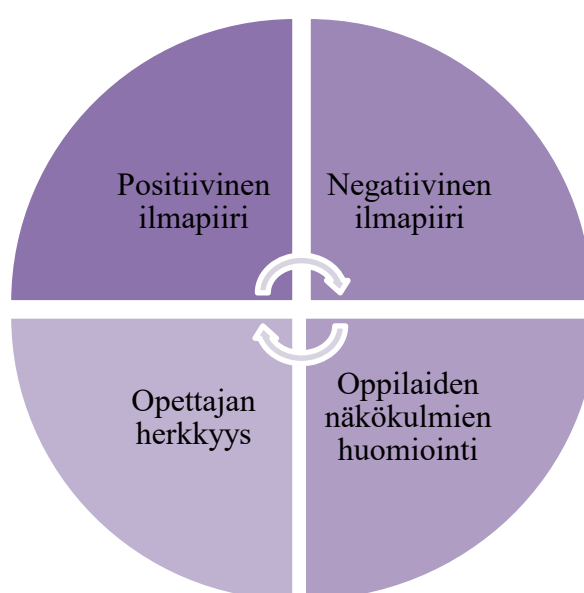
Lukutilanteessa koirien läsnäolon yhteyttä oppilaiden lukutaidon kehittymiseen on tutkittu esimerkiksi Kittilän (2013) tutkimuksessa. Interventiotutkimukseen, jossa tarkasteltiin koiran yhteyttä oppilaan lukumotivaatioon, osallistui 16 toisen ja kolmannen luokan oppilasta. Tutkimuksessa oppilaiden lukumotivaatioon pyrittiin vaikuttamaan joko lelukoiran tai oikean koiran läsnä ololla lukutilanteessa. Tutkimuksessa jokainen oppilas luki koiralle ääneen noin kymmenen minuutin ajan 13–15 kertaa. (Kittilä ym. 2015, 231–232.) Tutkimuksessa selvisi, että sekä lapset, jotka lukivat oikealle koiralle että lapset, jotka lukivat lelukoiralle, kokivat lukemistilanteet yhtä mielekkäiksi. Oikealle

koiralle lukeneet oppilaat olivat enemmän vuorovaikutuksessa koiran kanssa ja lukivat tekstiä selkeästi koiralle. Tutkimuksen lopputuloksena oli, että tutkimusjakson päätteeksi molempien ryhmien lukumotivaatiot olivat yhtä suuret. (Kittilä ym. 2015, 233–234.) Mahdollisesti oikealle koiralle lukeminen saattoi tuntua oppilaista mielekkäämmältä ja tarjota oppilaille kokemuksen siitä, että joku kuuntelee heidän lukemistaan.

Zentsin ja muiden tutkimuksessa on kartoitettu, millaisissa tilanteista opettajat hyödynsivät koira-avusteista opetusta. Yksi opettajien mainitsemista tilanteista oli lukemisen ongelmat. Tutkimuksessa kävi ilmi, että yhdessä tutkituista kouluista terapiakoira hyödynnettiin kuudensien luokkien oppilaiden ääneen lukemiseen liittyvän jännityksen lievittämisessä. Lukukoirakokeilun jälkeen huomattiin, että koira-avusteinen työskentely oli vaikuttanut positiivisesti sekä oppilaiden lukutaitoon että heidän sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittymiseen (Zents ym. 2017, 91). Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin koulukoira Uunon kanssa tapahtuvaa lukukoiratyöskentelyä. Koiralle lukeneet oppilaat saivat lukukoiratoiminnasta apua nimenomaan heidän ääneen lukemiseen liittyvään jännitykseensä.

3 KOIRA TUNNETUKENA

Tunnetuki, eli oppilaiden sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen tukeminen ja kehittäminen, on tärkeää oppilaan oppimisen ja koulussa suoriutumisen kannalta. Pianta, La Paro ja Hamre jakavat tunnetuen CLASS-mallissaan neljään eri osa-alueeseen: positiivinen ilmapiiri, negatiivinen ilmapiiri, opettajan herkkyys sekä oppilaiden näkökulmien huomioiminen (ks. kuvio 2). Positiivinen ilmapiiri tarkoittaa opettajan ja oppilaiden välillä olevaa tunneyhteyttä ja kunnioitusta, joka vallitsee niin oppilaiden keskuudessa kuin oppilaiden ja opettajan välillä. Negatiivinen ilmapiiri puolestaan tarkoittaa opetustilanteissa ilmeneviä negatiivisia tunteita, kuten vihaa tai aggressiivisuutta. Näitä tunteita voi ilmetä sekä opettajalla että oppilailla. Kolmanteen osa-alueeseen, opettajan herkkyyteen, kuuluu opettajan tietoisuus oppilaidensa opiskeluun liittyvistä huolista. Ollessaan tietoinen oppilaidensa emotionaalisista ja akateemisista huolista, opettaja voi reagoida niihin asianmukaisesti. Oppilaiden näkökulmien huomiointi tarkoittaa sitä, kuinka paljon opettaja opetuksessaan ja oppilaiden kanssa kommunikoidessaan ottaa huomioon oppilaiden omia mielenkiinnonkohteita. Oikein toteutettuna tunnetuki edistää oppilaiden akateemista osaamista sekä sosiaalisia taitoja. (Pianta ym. 2016, 2–3.) Tässä tutkimuksessa tunnetukea tarkastellaan koulukoiran ja oppilaiden välillä. Esimerkiksi positiivisen ilmapiirin kohdalla ollaan kiinnostuneita siitä, miten oppilaat suhtautuivat koira-avusteiseen tunnetukeen. Tässä tutkimuksessa esillä ovat etenkin positiivinen ja negatiivinen ilmapiiri.

KUVIO 2. CLASS-mallin tunnetuen neljä osa-aluetta Piantan, La Paron ja Hamren (2016) mukaan.

Tunnetuen tarjoamisessa avainasemassa on opettajan reagoitakyky, sillä hänen täytyy olla herkkä aistimaan oppilaiden tunnetuen tarpeita voidakseen reagoida niihin. (Pianta ym. 2016, 2–3.) Näin opettaja pystyy myös ohjeistamaan koira- ja oppilaita toimimaan tilanteessa sen vaativalla tavalla. Tunnetukea vaativissa tilanteissa myös koulukoira voi olla oma rooli tilanteen tunnistamisessa ja ratkaisemisessa. Daughhete, Stalls ja Spencer (2006) toteavat tutkimuksessaan, että koira-avusteisissa terapiatilanteissa useat asiakkaat ovat kokeneet muodostaneensa tunnesiteen eläimen kanssa istuntojen aikana ja he kokivat koira-avusteisen terapian vastavuoroisena tilanteena koiran ja ihmisen välillä. Kokemusta vastavuoroisesta tunnetukitilanteesta selittää muun muassa se, että monilla nisäkkäillä, kuten koirilla, on havaittu kyky tunnistaa ihmisten erilaisia tunnetiloja sekä kyky reagoida niihin. Vastaavan tunneälykkyyden ansiosta esimerkiksi lemmikkikoirat ovat hyvin uskollisia omistajilleen. (Daughhete ym. 2006, 49.) Näiden ominaisuuksiensa ansiosta koiria voidaan hyödyntää koulumaailmassa esimerkiksi tunnetukea vaativissa tilanteissa.

Oppilaiden saama tunnetuki ennustaa muun muassa oppilaiden menestymistä koulussa. Tunnetuki on oleellinen osa koulun arkea myös siksi, että lapset, jotka tulevat toisten oppilaiden kanssa toimeen, pärjäävät paremmin niin koulussa kuin sosiaalisen elämän saralla. Lapsen sosiaaliset ja emotionaaliset valmiudet myös ennustavat lapsen kouluvalmiuksia varhaisessa vaiheessa. (Pianta ym. 2016, 2–3.) Myös koira-avusteisen tunnetuen voidaan näin ollen nähdä edistävän oppilaiden sosiaalisten taitojen kehittymistä koulussa.

Kun perheeseen tulee lemmikki, muodostaa jokainen perheenjäsen lemmikin kanssa omanlaisensa suhteen (Sinkkonen 2015, 38). Tästä voidaan päätellä, että myös koululuokissa jokainen oppilas muodostaa itsensä näköisen suhteen luokan eläimeen. Suhteen muodostaminen esimerkiksi koululuokassa olevaan koiraan voidaan nähdä erityisen tärkeänä etenkin sellaisten lasten kohdalla, joiden kotiolot eivät ole turvalliset ja tasapainoiset (Sinkkonen 2015, 38). Mikäli lapsen kasvuympäristö on arvaamaton, eikä lapsen arki ole rutinoitunutta, voi lapselle kehittyä erilaisia psykososiaalisia ongelmia. Ongelmia saattaa kehittyä myös silloin, jos lapsi on kokenut hylkäämisen tunteita tai hän ei ole kokenut onnistumisen kokemuksia, mitkä ovat tärkeitä ja vaikuttavia taustatekijöitä kognitiivisten taitojen oppimisessa. Myös leikin vähäisyys vaikuttaa lapsen kehitykseen.

(Palola 2015, 157.) Opetuksessa apuna toimiva koira voikin olla merkittävässä asemassa vastaavien oppilaiden kehityksen kannalta.

3.1 Koiralla on ihmiseen stressiä lievittävä vaikutus

Eläimen läsnäolo tai sen silittäminen saa ihmisessä aikaan erilaisia reaktioita, jotka ovat hyödyllisiä ihmisen stressitason ja keskittymiskyvyn kannalta. Terapiakoirat laskevat heidän kanssaan toimivan ihmisen sydämen sykettä ja verenpainetta. Koiran läsnäolo voi helpottaa ahdistusta, masennusta ja erilaisia pelkotiiloja. Lisäksi koiran seurassa olo vähentää aggressioita sekä väkivaltaa. (Laukkanen 2015, 24–25; Zents ym. 2017, 83; Serpell 2010, 15; Jalongo ym. 2004, 9.) Ihmisen ollessa stressaavassa tai uhkaavassa tilanteessa, hänen kehonsa uhkajärjestelmä aktivoituu (Laukkanen 2015, 23). Mikäli uhkajärjestelmä joutuu aktivoitumaan jatkuvasti, voi se saada aikaan jopa pitkäaikaisia muutoksia ihmisen aivojen aineenvaihdunnassa. Etenkin haitallisia pitkäaikaiset stressitilat ovat lapsilla, joiden aivot ovat vasta kehittymässä. Tutkimuksissa koiran läsnäolon on havaittu vähentävän lasten stressitasoja huomattavasti tehokkaammin kuin esimerkiksi aikuisen tai toisen lapsen kanssa toimiminen. (Laukkanen 2015, 25; Jalongo ym. 2004, 9.)

Koulussa oppilaan aivojen uhkajärjestelmän saa aktivoitumaan esimerkiksi hankala koetilanne tai riitatilanteeseen joutuminen. Kun ihmisen uhkajärjestelmä aktivoituu, hän voi tuntea ahdistusta. Samalla hänen sydämen lyöntinsä tihentyvät, hänen kätensä tärisevät ja hänen kehonsa lämpötila nousee. (Laukkanen 2015, 24–25.) Ihmisen uhkareaktioita säätelevät aivojen turvajärjestelmät, eli aivojen hormonaaliset toiminnot, jotka toimiessaan vähentävät ihmisen stressireaktioita ja näin rentouttavat ihmistä. Turvajärjestelmä aktivoituu esimerkiksi silloin, kun stressaavassa tilanteessa olevaa henkilöä puhutellaan lempeästi tai kun häntä kosketetaan. Esimerkiksi pientä lasta voi stressaavassa tilanteessa auttaa sylissä pitäminen, mikä lisää hänen turvallisuuden tunnettaan. (Laukkanen 2015, 22, 25–26.) Koira-avusteisessa opetuksessa oppilaan turvajärjestelmän voi siis saada aktivoitumaan esimerkiksi koiran rapsuttaminen tai koiran lähellä oleminen.

Tutkimuksissa on havaittu, että uhkajärjestelmän toiminnan aiheuttama veren suuri stressipitoisuus alenee kehon oksitosiinin pitoisuuden voimistuessa. Aivot tuottavat enemmän oksitosiinia esimerkiksi silloin, jos henkilö on vuorovaikutuksessa eläimen kanssa. (Davis 2011, 235.) Eläimen kanssa leikkiminen tai eläimen helliminen siis rentouttaa ihmistä ja saa ihmisen verenpaineen laskemaan. Aktivoiduttuaan aivoissa,

oksitosiini vähentää ahdistusta sekä auttaa ihmistä selviytymään sosiaalisista tilanteista. Erityisesti oksitosiini auttaakin sosiaalisia tilanteita koskeviin ahdistuksiin. (Kortesluoma & Karlsson 2011, 911–912.) Voidaan ajatella, että oppimisen kannalta oksitosiinin tuotanto on tärkeä asia mahdollisen opiskeluun ja oppimiseen liittyvän stressin lieventämiseksi. Stressitason alentamisen lisäksi oksitosiinilla on myös muita hyötyjä. Se vaikuttaa ihmisen muistiin parantamalla ihmisen kykyä muistaa muiden ihmisten kasvoja tai erilaisia esineitä (Kortesluoma & Karlsson 2011, 913). Tämän vuoksi voidaan olettaa, että kohonnut oksitosiinitaso on hyödyksi opiskeltaessa uusia asioita. Kohonnut oksitosiinitaso myös kasvattaa ihmisen luottamusta muita ihmisiä kohtaan. Lisäksi se auttaa ihmistä hyväksymään pettymyksen tunteet paremmin. (Kortesluoma & Karlsson 2011, 913.)

3.2 Koira-avusteisen tunnetuen hyödyt

Eläinavusteisesta terapiasta on ihmiselle fysiologisia, psykologisia ja sosiaalisia hyötyjä. Zentsin ja muiden tutkimuksessa todetaan, että koulumaailmassa koirat voivatkin tuoda opetukseen huomattavaa lisäarvoa. (Zents ym. 2017, 82.) Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa haluttiin selvittää opiskelijoiden käsityksiä siitä, kuinka tehokkaaksi terapiakoiran käyttäminen koulussa koetaan oppilaiden psykologisen hyvinvoinnin kannalta. Tutkimuksessa haastateltiin 35 opiskelijaa, jotka olivat työskennelleet terapiakoirien kanssa. Haastatellut oppilaat olivat luokilta 6.–8. sekä 11.–12. Oppilaiden haastatteluissa kävi ilmi melkein puolen haastatelluista oppilaista kokeneen heillä olevan läheinen suhde terapiakoiraan. He myös kokivat, että koira ei arvostele tai tuomitse heitä. Moni oppilaista mainitsi haastattelussa koiran eduksi etenkin sen, että koira auttaa heitä rauhoittumaan ja näin helpottaa myös ahdistusta. Suurin osa oppilaista oli myös sitä mieltä, että koiran läsnäolosta on hyötyä. (Zents ym. 2017, 89–91.) Tuloksia voidaan heijastaa myös koulumaailmaan. On todennäköistä, että myös koululuokassa oppilaat voivat kokea koiran heille läheiseksi tahoksi, joka lievittää oppilaiden mahdollista kouluun liittyvää ahdistusta.

Tutkittaessa lasten ja lemmikkieläinten välistä suhdetta on huomattu, että lapsen ja lemmikin läheinen suhde, sekä etenkin lapsen syvä kiintymys lemmikkiin, on yhteydessä lapsen empatiakyvyn ja sosiaalisen kompetenssin kehittymiseen. Eläimen kanssa vietetystä ajasta on havaittu olevan erityisen paljon hyötyä tuen tarpeessa oleville lapsille. (Daly & Suggs 2010, 101–102.) Zentsin ja muiden tutkimuksessa selvisi, että terapiakoirasta oli hyötyä oppilaan kanssa, jolla oli valikoiva mutismi. Koiran kanssa

tehtyjen harjoitteiden seurauksena oppilas pystyi puhumaan koiralle myös koulun psykologin ollessa paikalla. Lisäksi koiran läsnäolosta oli hyötyä oppilaan kohdalla, jolla oli useita toistuvia poissaoloja koulusta. Yläkouluikäisen oppilaan poissaolot koulusta vähenivät huomattavasti hänen aloitettuaan työskentelyn koira-avusteisesti. Tutkimuksessa nostetaan esiin myös oppilas, jolla oli ollut ongelmia käyttäytymisen kanssa. Oppilas oli hyötynyt terapiakoira-avusteisesta ohjauksesta sekä tunnetuesta ja työskennelyään koiran kanssa kaksi vuotta, hänen käytöksessään näkyi selvä muutos parempaan ja oppilaan käyttäytymisongelmat vähenivät tutkimuksen mukaan 94 prosenttia. (Zents ym. 2017, 94.)

Opetuksessa apuna olevat eläimet ovat yhteydessä oppilaiden sosioemotionaalisten taitojen kehitykseen (Daly & Suggs 2010, 106–108). Jos lapsi ei kotonaan ole saanut tarpeellista hoivaa ja tunnetukea, hänen on hankalampaa ilmaista omia tunteitaan. Tällöin lapsi tarvitsee kannustusta omien tunteidensa ilmaisuun. Muun muassa opettajan antama tunnetuki on yhteydessä oppilaan sosiaalisten taitojen kehittymiseen. (Sinkkonen 2015, 41; Brock ja Curby 2014, 661.) Oppilaan sosiaaliset taidot voivat kehittyä myös kanssakäymisessä koiran kanssa. Esimerkiksi pitkällä aikavälillä koiran kanssa vietetty aika kartuttaa lapsen sosiaalisia taitoja ja kohottaa itsetuntoa (Latvala-Sillman 2018, 35). Useasta lapsesta eläin tuntuu luotettavalta taholta, jolle erilaisia tunteita on helppo näyttää. Lapsen voi olla esimerkiksi helpompi näyttää kiintymyksen tunteita koiralle kuin ihmiselle. (Sinkkonen 2015, 41.) Kommunikointi koiran kanssa voikin kannustaa oppilasta myös muuhun sosiaaliseen kanssakäymiseen ja näin helpottaa tämän tunteiden ilmaisua. Lapsen kehitykselle olennaisessa osassa ovat hänen ihmissuhteensa. Lapsen kehitystä edistävät suhteet sisältävät yleensä lämmön, jatkuvuuden ja tukemisen elementtejä. (Brock ja Curby 2014, 661.) Tapaustutkimusta varten tarkastellussa oppilasryhmässä esiintyi esimerkiksi jatkuvuuden elementti koiran vieraillessa koulussa säännöllisesti joka viikko. Toistuvuus ja jatkuvuus nähdään tärkeinä tekijöinä myös opettajan ja oppilaiden välisen tunnetukisiteen ylläpitämisessä (Brock & Curby 2014, 663). Voidaankin olettaa, että jatkuvuus on tärkeä elementti tunnetukisiteen muodostumisessa myös oppilaan ja koulukoiran välille.

Opetuksessa tai terapiassa mukana oleva koira auttaa olemalla lapsen lähellä. Koiran ja lapsen väliseen kanssakäymiseen kuuluu koiran rapsuttamisen myötä myös kosketus, joka on lapsen kehityksen kannalta välttämätöntä. Lisäksi esimerkiksi terapiakoirista on hyötyä siten, että oppilaat voivat kertoa omia ajatuksiaan ja purkaa tuntemuksiaan koiralle, joka ei arvostele oppilaiden tuntemuksia. (Zents ym. 2017, 82–83.) Kun oppilas kokee, että hän saa koirasta lohtua, hänen on helpompi purkaa tunteitaan.

Myös opettajan ja oppilaan välisessä suhteessa toimiva tunnetuki mahdollistaa sen, että oppilaan on helppoa hakeutua opettajan läheisyyteen, mikäli hän esimerkiksi stressitilanteessa tarvitsee lohduttajaa. Tutkimuksen mukaan oppilaat, joilla oli läheinen side opettajan kanssa alakoulun ensimmäisten luokkien aikana, olivat sosiaalisesti taitavampia kuin toiset. Lisäksi heillä oli vähemmän käyttäytymiseen liittyviä ongelmia. (Brock & Curby 2014, 662.) Näiden tutkimustulosten perusteella voidaankin myös olettaa, että koira-avusteinen tunnetuki sekä oppilaan ja koiran välinen tunneside mahdollistaa sen, että oppilaan on myös helpompi hakeutua koiran seuraan ja näin hakea tältä lohtua. Tässä tutkimuksessa ollaankin kiinnostuneita siitä, millaisena tutkittavan ryhmän oppilaat kokevat koira-avusteisen tunnetuen ja, kuinka he suhtautuvat opetuksessa mukana olevaan koiraan.

Parhaimmassa tapauksessa koira voi lisätä oppilaan luottamiskykyä myös opettajaan. Yliopisto-opiskelijoilla teetetyssä tutkimuksessa tarkasteltiin koira-avusteista terapiaa ja sitä, miten opiskelijoiden terapeuttiin suhtautumiseen vaikutti se, että toisella tutkimukseen osallistuneista terapeuteista oli terapiaistunnoissa mukanaan koira. Tutkimuksessa kävi ilmi, että etenkin henkilöt, joiden yleisesti ottaen oli raportoitu suhtautuvan terapeutteihin negatiivisemmin, kokivat puhumisen helpommaksi sille terapeutille, jolla oli tilanteessa mukanaan koira. (Beetz ym. 2012, 6.) Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten alakouluikäiset lapset kokevat opetuksessa mukana olevan koiran vaikuttavan esimerkiksi opetuksen ilmapiiriin. Opettaja on avainasemassa opetusilmapiirin rakentamisessa. Harrisin mukaan hyvän opetusilmapiirin taustalla ovat yleensä opettajan ja oppilaiden välinen luottamus sekä kunnioitus (Harris 2014, 1–2). Mikäli siis opetuksessa läsnä oleva koira lisää oppilaiden luottamusta opettajaan, voidaan olettaa, että näin ollen koiravusteisen opetuksen ilmapiiriä pidetään yleisesti ottaen hyvänä.

4 TUTKIMUSONGELMAT

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin koira-avusteisen opetuksen toteutumista ja opetukseen vaadittavan taustatyön toteutumista tutkimusryhmän kohdalla, johon kuului opettaja, opettajan kanssa työskentelevä koulukoira sekä 19 oppilasta eri luokka-asteilta. Ensimmäisessä tutkimusongelmassa sekä sen alaongelmissa oltiin kiinnostuneita koira-avusteisesta opetuksesta yleisesti: siihen liittyvistä käytänteistä, sen mahdollistavasta taustatyöstä sekä opetusmenetelmistä, joita voidaan hyödyntää koira-avusteisessa opetuksessa. Toinen tutkimusongelma keskittyi koira-avusteiseen tunnetukeen. Tunnetukea tarkasteltiin sekä opettajan että oppilaiden näkökulmasta. Alaongelmissa tarkasteltiin tilanteita ja oppilaita, joiden kohdalla koira-avusteista tunnetukea voidaan hyödyntää. Lisäksi tutkittiin oppilaiden suhtautumista koiraan ja sitä, eroaako koiraan ja koira-avusteiseen tunnetukeen suhtautuminen eri oppilasryhmien välillä. Viimeisessä alaongelmassa tarkasteltiin, kuinka oppilaat ja opettaja kokivat koiran vaikuttavan opetuksen ilmapiiriin.

1. Millaista taustatyötä koira-avusteisen opetuksen aloittaminen vaatii?
2. Millaisia opetusmenetelmiä koiran kanssa käytetään?

Aiempien tutkimusten (Daly & Suggs 2010, 104–105; Zents ym. 2017, 92–93) perusteella tässä tutkimuksessa oletettiin, että koira-avusteisen toiminnan aloittaminen vaatii opettajalta paljon valmistelevaa työtä, minkä lisäksi myös koiran täytyy olla soveltuva eläinavusteiseen opetukseen. Lisäksi oletettiin, että koira-avusteisen opetuksen muodot ovat monipuolisia, kun koira voidaan osallistaa erilaisiin opetuksessa tapahtuviin tehtäviin.

3. Miten koira hyödynnetään tunnetukena?

- 3.1 Millaisissa tilanteissa ja millaisten oppilaiden kanssa koira-avusteinen tunnetuki on tarpeen?

- 3.2 Kuinka oppilaat suhtautuivat koiraan ja koira-avusteiseen tunnetukeen?

3.3 Kokevatko oppilaat, jotka työskentelevät koiran kanssa kahden kesken koiran antaman tunnetuen erilaiseksi verrattuna oppilaisiin, joiden luokalla koira on koko päivän?

3.4 Miten opettaja ja oppilaat kokevat koiran läsnäolon vaikuttavan opetuksen ilmapiiriin?

Aiempien tutkimusten (Daly & Suggs 2010, 101–102; Kittilä 2015, 231; Zents ym. 2017, 94) perusteella tutkimuksessa oletettiin, että koira-avusteisesta opetuksesta hyötyvät parhaiten ne oppilaat, jotka tarvitsevat opetuksessaan etenkin tehostettua tai erityistä tukea. Zentsin ja muiden tutkimustuloksiin nojaten oletettiin myös, että tutkittava oppilasryhmä kokisi koira-avusteisen opetuksen pääasiassa positiivisena ja heidän oppimistaan hyödyttävänä asiana. Samassa tutkimuksessa myös usea oppilas oli maininnut koiran läsnäolon auttavan heitä rauhoittumaan (Zents ym. 2017, 89–91). Tämän perusteella oletettiin, että tutkimukseen osallistuneet oppilaat sekä opettaja ovat mahdollisesti huomanneet koiran rauhoittavan opetuksen ilmapiiriä.

5 MENETELMÄ

5.1 Uuno-koira, opettaja ja oppilaat

Tutkimus toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa keskityttiin tarkastelemaan yhden alakoulun opettajan sekä hänen oppilaidensa työskentelyä koulukoiran kanssa. Tutkimukseen mukaan valikoitunut luokanopettaja sopi tutkittavaksi siksi, että hän oli hyvin perehtynyt koira-avusteiseen opetukseen ja hänellä oli intoa kehittää alaa eteenpäin. Näin hän oli myös yksi suuri kannustaja tutkimuksen tekemiselle ja yhteistyö opettajan ja hänen luokkansa kanssa oli helppoa järjestää. Opettajan koulukoira Uuno oli suorittanut Koirat kuntoutus- ja kasvatustyössä ry:n soveltuvuuskokeen hyväksytysti, jonka jälkeen opettaja ja Uuno olivat suorittaneet vielä koira-avusteisen työskentelyn mahdollistaneen koulutuksen sekä työnäytön. Näin opettaja oli siis kouluttautunut alan ammattilainen. Opettaja oli myös avainasemassa mahdollistamassa koira-avusteisen työskentelyn käynnistymistä omassa opetuskunnassaan. Opettajalla oletettiin olevan paljon tietoa myös koira-avusteisen opetuksen valmisteleavasta työstä, eli hän ja hänen ryhmänsä sopi tästäkin syystä tutkimuskohteeksi hyvin.

Tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksäntoista opettajan oppilasta peruskoulun 3.–5.-luokilta. Tutkittavat oppilaat valikoituivat mukaan opettajan silloisesta opetusryhmästä. Opettajan omalla, kolmannella luokalla oli tutkimuksen tekoaikaan yhteensä 24 oppilasta, joista kolmentoista oppilaan huoltajat antoivat suostumuksensa oppilaan tutkimukseen osallistumiselle (ks. liite 1.) Tämän lisäksi tutkimuksen kohteena oli yksi neljännen luokan oppilas sekä viisi viidennen luokan oppilasta, jotka saivat koira-avusteisesta opetuksesta apua heidän ääneen lukemiseensa liittyviin vaikeuksiin. Kyseiset oppilaat kävivät lukemassa koulukoiralle välituntisin usein niinä päivinä, kun Uuno oli opettajan mukana koulussa. Lukuhetket oli sovittu oppilaan oman opettajan kanssa etukäteen.

Koiralle lukemassa käyneet oppilaat olivat valikoituneet mukaan toimintaan oppilaiden oman opettajan ja koulun erityisopettajan arvioiden perusteella. Oppilaat lukivat koiralle pääsääntöisesti pareittain niin, että oppilaat pääsivät lukemaan vuorotellen ääneen. Parit opettajat olivat miettineet etukäteen siten, että työskentely parin kanssa varmasti onnistui oppilaita. Koiralle lukemassa käyneiden oppilaiden joukosta opettaja osoitti tutkijalle ne kuusi oppilasta, jotka voisivat olla hänen mielestään soveltuvia tutkimukseen. Näiden kuuden oppilaan joukossa oli kaksi lukuparia sekä kaksi

yksittäistä lukijaa. Kaikkiaan tutkimukseen osallistui kahdeksan tyttöä ja yksitoista poikaa. Tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden anonymiteetin takaamiseksi oppilaat numeroitiin yhdestä yhdeksääntoista (ks. taulukko 1.).

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistuneet oppilaat.

OPPILAS	LUOKKA-ASTE	KOIRA-AVUSTEISEN TOIMINNAN TYYLII
Oppilas 1.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 2.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 3.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 4.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 5.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 6.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 7.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 8.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 9.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 10.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 11.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 12.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 13.	3. luokka	Koira luokassa viikoittain.
Oppilas 14.	4. luokka	Oppilas lukee koiralle.
Oppilas 15.	5. luokka	Oppilas lukee koiralle.
Oppilas 16.	5. luokka	Oppilas lukee koiralle.
Oppilas 17.	5. luokka	Oppilas lukee koiralle.
Oppilas 18.	5. luokka	Oppilas lukee koiralle.
Oppilas 19.	5. luokka	Oppilas lukee koiralle.

Tutkittavan ryhmän opettaja käytti opetuksessaan apuna omaa koiraansa Uunoa, jonka hän toi mukaan kouluun kerran viikossa, ennakoon oppilaiden ja heidän vanhempiensa kanssa sovittuna päivänä. Tämän päivän aikana koira vietti aikaa opettajan kolmannessa luokassa. Lisäksi muutamina välitunteina koira oli mukana koira-avusteisissa lukuhetkissä. Tutkimuksen tekohetkellä Uuno oli ollut koulukoirona kyseisessä alakoulussa reilun puolen vuoden ajan, sillä opettaja oli tuonut koiran työparikseen kouluun kyseisen lukuvuoden alussa. Oppituntien aikana Uuno saattoi oleilla hänen omalla, luokan etuosassa sijainneella paikallaan. Lisäksi, mikäli koiralla ei ollut oppitunnin aikana jotakin tiettyä tehtävää, se saattoi liikkua luokassa vapaasti. Tällöin oppilaat pystyivät esimerkiksi rapsuttamaan ohi kulkevaa Uunoa. Mikäli oppitunti sisälsi jonkin koira-avusteisen aktiviteetin, se suoritettiin yleensä luokan edessä sijainneella ”toimintamatolla”, jossa Uuno oli tottunut tekemään erilaisia tehtäviä. Tällöin oppilaat saattoivat esimerkiksi kerääntyä maton ympärille. Kerran päivässä opettaja käytti koira-avustusta pidemmällä lenkillä koulun lähialueella.

5.2 Aineistonkeruumenetelmät

Tutkimuksessa aineistoa kerättiin havainnoimalla koira-avusteisia oppitunteja sekä haastatteleamalla tutkittavan ryhmän opettajaa ja oppilaita. Eri tutkimusongelmiin vastauksia pyrittiin saamaan monipuolisesti eri aineistonkeruumenetelmistä. Taulukosta 2. selviää, tutkimusongelmakohtaisesti se, millä keinoin tutkimusongelmiin haettiin vastauksia. Opettajan haastatteluvastauksia hyödynnettiin lähes jokaisen tutkimusongelman kohdalla. Ainoana poikkeuksena oli tutkimusongelma 3.3, jossa vertailtiin eri luokkien oppilaiden suhtautumista koira-avusteiseen opetukseen ja tunnetukseen. Oppilaiden haastatteluvastauksia hyödynnettiin tutkimuskysymyksissä 2. sekä 3.2–3.4. Havainnointimateriaalia käytettiin tukemaan haastatteluissa esiin nousseita seikkoja. Oppituntien havainnointeja hyödynnettiin viiden tutkimusongelman kohdalla (ks. taulukko 2.).

TAULUKKO 2. Tutkimuskysymyskohtaisesti erotellut aineistonkeruumenetelmät.

Tutkimusongelma	Opettajan haastattelu	Oppilaiden haastattelu	Oppituntien havainnointi
1. Millaisia taustatyötä koira-avusteisen opetuksen aloittaminen vaatii?	X		
2. Millaisia opetusmenetelmiä koiran kanssa käytetään?	X	X	X
3. Miten koira hyödynnetään tunnetukena?	X		X
3.1 Millaisissa tilanteissa ja millaisten oppilaiden kanssa koira-avusteinen tunnetuki on tarpeen?	X		X
3.2 Kuinka oppilaat suhtautuivat koiraan ja koira-avusteiseen tunnetukeen?	X	X	X
3.3 Kokevatko oppilaat, jotka työskentelevät koiran kanssa kahden kesken koiran antaman tunnetuen erilaiseksi verrattuna oppilaisiin, joiden luokalla koira on koko päivän?		X	
3.4 Miten opettaja ja oppilaat kokevat koiran läsnäolon vaikuttavan opetuksen ilmapiiriin?	X	X	X

5.2.1 Opettajan ja oppilaiden haastattelut

Sekä oppilaita että opettajaa haastateltiin tutkimusta varten (ks. liitteet 2. ja 3.). Haastattelut olivat puolistrukturoituja, jotta haastattelukysymyksiä voitiin esimerkiksi muunnella tai lisätä tarpeen tullen haastattelutilanteessa. Näin haastatteluissa pystyttiin paneutumaan enemmän haastattelun tai havainnoinnin aikana esiin nousseisiin teemoihin. Ennen haastatteluiden suorittamista sekä opettajan että oppilaiden haastattelukysymykset esitettiin. Kolmannen luokan oppilaiden haastattelut sisälsivät hieman eri kysymyksiä kuin 4.–5.-luokkien oppilailla, koska oppilaiden opetustilanteet koiran kanssa erosivat

toisistaan. Tämä näkyi esimerkiksi ensimmäisen kysymyksen kohdalla, jossa 3. luokan oppilailta kysyttiin, miltä tuntuu, kun omassa luokassa on koira, kun taas koiran kanssa vähemmän aikaa viettäviltä oppilailta kysyttiin heidän mielipidettään koiran kanssa lukemisesta. Myös opettajan haastatteluissa kysymykset erosivat oppilaiden haastatteluista, sillä opettajan haastattelussa oltiin kiinnostuneita erilaisista teemoista kuin oppilaiden haastatteluissa. Yksi tällainen teema oli esimerkiksi koira-avusteisen opetuksen järjestämiseen liittävät käytännönasiat.

Jokainen haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna. Oppilaiden kohdalla tätä perusteltiin sillä, että yksilöhaastattelut voivat usein olla ilmapiiriltään vapautuneita ja luontevia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210). Näin pyrittiin siihen, että oppilaan vastauksiin ei esimerkiksi vaikuta muiden luokkatovereiden mielipiteet ja oppilaalla olisi mahdollisimman luonteva olo ilmaista omia ajatuksiaan aiheesta. Kaikki oppilaiden haastattelut toteutettiin yhden koulupäivän aikana. Osa haastatteluista toteutettiin oppituntien aikana, osa välituntisin. Haastatteluajankohta oli koulupäivä, jolloin koulukoira ei ollut paikalla. Kyseisenä päivänä tutkija ei myöskään havainnoinut tutkittavan ryhmän oppitunteja. Oppilaiden haastattelut toteutettiin tutkittavan ryhmän koululla, muista oppilaista erillisessä, rauhallisessa tilassa, jossa ei ollut häiriötekijöitä. Kasvokkain tapahtuneet haastattelut kestivät noin 10–20 minuuttia riippuen oppilaiden vastauksien pituuksista. Opettajan haastattelu toteutettiin kahdessa osassa, kahtena erillisenä päivänä. Haastatteluiden ajankohta oli havainnoitujen koira-avusteisen koulupäivien jälkeen. Opettajan haastattelut kestivät noin puolesta tunnista tuntiin ja myös niiden pituus riippui opettajan vastausten laajuudesta.

5.2.2 *Oppituntien havainnointi*

Kolmannen luokan oppilaiden koira-avusteisia oppitunteja ja lukuhetkiä koiran kanssa havainnointiin kolmena koulupäivänä, yhteensä yhdeksän oppituntin ajan. Koira-avusteisen opetuksen havainnoiteja suoritettiin vieraan kielen, suomen kielen, musiikin ja matematiikan oppitunneilla. Tämän lisäksi tutkimusta varten kolmannen luokan oppilaiden työskentelyä havainnointiin yhden koulupäivän ajan, jolloin koira ei ollut koulussa. Tällöin havainnoinnit tapahtuivat käsitöiden, matematiikan oppitunneilla sekä äidinkielen lukutunnilla. Havainnoimalla tavallista koulupäivää tutkija pääsi näkemään, millainen opetuksen ilmapiiri tutkimusryhmässä on silloin, kun koira ei ole paikalla. Havainnointi suoritettiin osallistuvan havainnoinnin menetelmiä mukaillen, jossa

osallistuja on havaintojen tekijä. Tutkimuksen tekohetkellä tutkittavan ryhmän jäsenet tiesivät tukijan havainnoivan opetusta. Havainnointi myös kohdistui eri tutkimusongelmien teemoihin. (Hirsjärvi ym. 2009, 216–217.)

Havainnointiin tutkimuksessa päädyttiin siksi, että koira-avusteisesta työskentelystä oppilasryhmässä haluttiin kokonaisvaltainen kuva. Havainnoinnin avulla tutkimuksissa pystytään selvittämään se, miten tutkittavat käytännössä toteuttavat haastatteluissaan esiin nousseita seikkoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 212.) Näin havainnoinnin voidaan nähdä tukevan opettajan ja oppilaiden haastatteluissa esiin nousseita näkökulmia aiheesta. Havainnoinnin etuna on myös suoran tiedon saaminen opetuksesta sen luonnollisessa ympäristössä, eli tämän tutkimuksen kohdalla luokkahuoneessa (Hirsjärvi ym. 2009, 213). Tutkimusta varten ei havainnoitu 4.–5.-luokkien oppilaiden koira-avusteisia lukuhetkiä, sillä lukutuokioita ei pidetty tutkimuksen havainnointipäivinä. Näiden oppilaiden osalta heidän kokemuksiaan koira-avusteisesta opetuksesta selvitettiin vain haastattelemalla.

Koira-avusteiset opetushetket videoitiin myöhempää tarkastelua ja analysointia varten. Videointi suoritettiin luokkatilaan sijoitetuilla kolmella kameralla, jotka oli asetettu kuvaamaan kolmannelta luokalta tutkimukseen osallistuneita kolmeatoista oppilasta sekä opettajaa. Kameroista yksi oli sijoitettu luokan takaosaan, yksi luokan etuosaan ja yksi luokan sivulle. Lisäksi materiaalia kerättiin myös yhdellä tutkijan hallussa olleella kameralla, jolla tutkija pystyi helpommin kuvaamaan luokassa liikkuvaa koiraa sekä oppilaiden ja koiran välillä tapahtuneita kohtaamisia, jotka eivät välttämättä taltioituneet luokan muihin kameroihin. Kun tutkija ei kuvannut oppitunteja omalla kamerallaan, hän istui pääasiassa luokan takaosassa tarkkailemassa opetusta. Kuvatut videot säilöttiin salasanan taakse Seafile-sivustolle, josta niitä pystyi tarkastelemaan ainoastaan tutkija. Videoitujen havainnointien lisäksi tutkija kirjoitti jokaiselta videoidulta oppitunnilta muistiinpanoja havainnoistaan. Näitä ylös kirjoitettuja havaintoja käytettiin aineiston analysointivaiheessa tukemaan videoilta esiinnousseita huomioita.

5.3 Aineiston käsittely

Tutkittavien opettajan ja oppilaiden haastattelut äänitettiin ja tämän jälkeen litteroitiin sanatarkasti myöhempää analysointia varten. Haastatellut oppilaat ja heidän haastattelunsa numeroitiin oppilaiden anonymiteetin säilyttämiseksi numeroilla 1–19.

Näin tutkimuksessa oppilaisiin voidaan jatkossa viitata numeron mukaan, esimerkiksi ”oppilas 2.”. Tutkimukseen osallistuneen opettajan nimeä ei mainita aineistossa tai tutkimuksessa, vaan häneen viitataan ”opettaja”-nimikkeellä. Haastatteluissa esiin nousi usein tutkittavan ryhmän koulukoiran nimi. Tutkimusryhmän anonyymiteetin turvaamiseksi, koulukoira sai tätä tutkimusta varten pseudonyymin, ja eläimestä käytetään tutkimuksessa nimeä Uuno.

5.3.1 Haastatteluiden sisällönanalyysi ja teemoittelu

Sekä opettajan että oppilaiden haastatteluja analysoitiin induktiivisia aineistolähtöisen analyysin menetelmiä käyttäen. Tämän tutkimuksen haastatteluissa kerätyn aineiston analysointimenetelmiksi valikoituivat aineistolähtöinen sisällönanalyysi sekä teemoittelu. Analysointimenetelmiä yhdistävät samat periaatteet ja sama analysoinnin etenemistyyli (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Kahteen eri analysointimenetelmään päädyttiin opettajan ja oppilaiden haastatteluaineistojen erojen vuoksi. Opettajan haastattelussa aineistolähtöistä sisällönanalyysia hyödynnettiin ensinnäkin siksi, että opettajan haastatteluista löytyneitä teemoja käytettiin osittain pohjana tutkimustulosten rakentamiselle. Koska oppilaiden haastatteluvastauksista löytyi paljon samoja teemoja, voitiin näitä tutkimustuloksia peilata toisiinsa. Oppilaiden haastatteluvastauksia verrattiin opettajan haastatteluvastauksiin, jotta voitaisiin nähdä, miltä osin haastatteluvastaukset tukivat toisiaan, ja miltä osin haastatteluvastauksissa oli eroavaisuuksia.

Sisällönanalyysiä voidaan hyödyntää tutkimuksessa etenkin silloin, kun aineiston analysointia ohjaa jokin tietty kiinnostuksen kohde (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Tämän tutkimuksen aineiston analysoinnin kohdalla kyseinen analysointia ohjaava seikka oli opettajan haastatteluvastaukset, joiden pohjalta tutkimustuloksia rakennettiin. Kun oppilaiden ja opettajan vastauksista etsittiin eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia, tuloksissa nousevat esiin sekä oppilaiden että opettajan kokemukset tutkittavasta aiheesta. Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin opettajan haastattelumateriaalien kohdalla päädyttiin myös siksi, että opettajan haastattelumateriaalin suuren määrän vuoksi aineistoa on helpompi lähestyä niin, että aluksi aineistoa pelkistettiin yksinkertaisempiin yksiköihin sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Näin suuresta aineistomäärästä pystyttiin selkeästi hahmottamaan sen pääteemat ja -kategoriat.

Opettajan haastatteluaineistoa analysoitiin tutkimusongelmakohtaisesti. Haastatteluaineistoa luettiin läpi ja sieltä löydetty tutkimusongelmaa vastaavat kohdat redusoitiin, eli pelkistettiin yksinkertaisempaan muotoon. Tämän jälkeen pelkistetyt muodot listattiin taulukkoon, jossa ne klusteroitiin eli ryhmiteltiin ylä- ja alakategorioihin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103–104.) Koska kyseessä on aineistolähtöinen analyysi, ei kategorijaottelu varsinaisesti perustu yksittäiseen, tiettyyn teoriataustaan. Tästä huolimatta aineistolähtöisessä analyysissä voidaan hyödyntää aiempia teorioita. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103.) Tässä tutkimuksessa aiemmat tutkimustulokset ohjasivat kategorioiden ja teemojen muodostumista. Esimerkiksi 3. taulukosta on nähtävillä, kuinka haastatteluaineistosta tehdyistä pelkistyksistä on muodostettu kategoriat ”säännöt” ja ”toimintatavat”.

TAULUKKO 3. Esimerkki opettajan haastattelun sisällönanalyysistä.

Alkuperäinen	Pelkistus	Kategoria
” -- lapset tietää semmosia käytäntöjä, että koiran läheisyydessä tuol käytävässä ei huudeta, eikä säntäillä, et kunnioitetaan semmost eläimen... et eläin on kuitenkin pienempi kuin he. Koira voi jäädä jalkoihin ja sen korvat tai kuulo on hyvin paljon tarkempi, ku meillä ihmisillä, nii sitten pyritään sitä äänenkäyttöä rajoittamaan.”	Koiran läheisyydessä käyttäydytään rauhallisesti. Koiran kunnioittaminen. Etenkin äänenkäytön rajoittaminen.	Säännöt
”No perjantapäivä on aika semmonen selkeesti rutinoitu, et lapset tietää sen, et mitä oppiaineita siinä on --.”	Koira paikalla perjantaisin. ”Koirapäivät” rutinoituneita.	Toimintatavat

Oppilaiden haastatteluissa kerrytetty aineisto oli opettajan haastattelumateriaalia huomattavasti suppeampi, minkä vuoksi kyseisen aineiston kohdalla ei ollut juuri tarvetta sisällönanalyysiin liittyvälle aineiston pelkistämiseksi. Siksi oppilaiden

haastatteluaineiston analysointitavaksi valikoitui aineistolähtöinen teemoittelu. Oppilaiden haastatteluvastauksia luettiin läpi useaan kertaan samalla, kun aineistoa koodattiin. Haastatteluvastauksista etsittiin tutkimusongelmakohtaisesti toistuvia teemoja, joille jokaiselle asetettiin oma värikoodi. Värikoodien avulla löydettyistä teemoista muodostettiin yläteemoja, jotka koostuivat pienemmistä alateemoista. Esimerkiksi selvitettäessä oppilaiden suhtautumista koira-avusteiseen tunnetukeen, aineistosta esiin nousi pääteemat ”positiivinen vaikutus” ja ”rauhottava vaikutus”. Koiran positiivista vaikutusta tarkastelema pääteema koostui alateemoista ”koirasta on tullut oppilaalle hyvä mieli” ja ”oppilas nimeää koiran auttavaksi tekijäksi, jos koulussa on mieli maassa”.

5.3.2 *Havainnointimateriaalin analyysi*

Haastatteluista saatuja tuloksia tukemaan käytettiin oppituntien havainnointimateriaalia, eli kuvattuja videoita ja tutkijan tekemiä muistiinpanoja. Havainnointimateriaalin analyysia ohjasivatkin siis haastatteluiden tutkimustulokset. Opettajan ja oppilaiden haastatteluissa esiin nousseiden teemojen perusteella havainnointimateriaalia katsottiin useasti läpi ja materiaalista etsittiin joko haastatteluissa esiin nousseita teemoja, tai vastaavasti teemoja ja tapahtumia, jotka eivät olleet selkeästi samassa linjassa haastattelumateriaaleissa esille tulleiden teemojen kanssa. Videoiduista oppitunneista tehdyt huomiot kirjattiin ylös ja liitettiin jo aiemmin haastattelumateriaalin avulla muodostettuihin, tutkimusongelmakohtaisiin teemoihin. Lisäksi tutkijan tekemät muistiinpanot kirjoitettiin puhtaaksi ymmärrettävämpään muotoon (Grönfors & Vilkkä 2011, 91). Lopuksi nämä muistiinpanot käytiin läpi etsien aiempia teemoja täydentäviä huomioita.

Esimerkiksi selvitettäessä millaisia opetusmenetelmiä tutkitun ryhmän koira-avusteisessa opetuksessa hyödynnetään, analysoitiin ensiksi opettajan haastattelumateriaalit. Kun haastattelumateriaaleista oli saatu muodostettua käytettyjä opetusmenetelmiä kuvaavat teemat, siirryttiin analysoimaan havainnointiaineistoa. Videomateriaalia katsottiin läpi ja materiaalista etsittiin käytännön esimerkkejä käytetyistä opetusmenetelmistä. Lopuksi havainnot liitettiin tutkimustuloksiin täydentämään haastatteluiden avulla kerättyä tietoa. Havainnointimateriaalien analysointia ohjasivat vahvasti haastatteluiden tutkimustulokset: analyysissa kiinnitettiin

huomiota asioihin, jotka tukevat haastatteluiden teemoja sekä toisaalta myös asioihin, jotka voisivat mahdollisesti olla ristiriidassa haastatteluiden kanssa.

5.4 Tutkimusmenetelmien luotettavuus

Tuomi ja Sarajärvi mainitsevat teoksessaan yhdeksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteeriksi tutkimuksen tiedonantajat, eli tutkimuskohteet ja heidän valintaansa liittyvät kriteerit (2018, 123). Tähän tutkimukseen osallistunut opettaja valikoitui mukaan siksi, että hän oli kouluttautunut koira-avusteisen opetuksen ammattilainen. Opettajan perehtyneisyys tutkittavaan alaan lisäsi tutkimuksen luotettavuutta ja opettaja opetusryhmineen oli näin ollen erittäin soveltuva tutkimuskohteeksi. Sarajärven ja Tuomen mukaan tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös mahdollinen tutkija-tiedonantaja-suhde, eli tutkijan ja tutkittavien välinen suhde (2018, 123). Tässä tutkimuksessa tutkijan ja tutkimukseen osallistuneen opettajan yhteistyö toimi hyvin koko tutkimuksen tekemisen ajan. Tutkimukseen osallistunut opettaja oli sitoutunut kehittämään koira-avusteisen opetukseen alaa eteenpäin Suomessa. Tämän vuoksi hän oli kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen ja näin hän oli myös yksi suuri kannustaja tutkimuksen tekemiselle. Opettaja myös osallistui mukaan tutkielman välivaihetta käsittelevään seminaariin, jossa hän antoi kommentteja sen hetkisistä tutkimustuloksista. Menettely oli perusteltua, koska opettaja oman vahvan asiantuntijuutensa vuoksi pystyi tarjoamaan hyödyllisiä neuvoja koskien muun muassa aiempien tutkimusten hyödyntämistä.

Aineiston keruun onnistuminen määrittelee osaltaan tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Tutkimuksen haastatteluiden kysymykset oli etukäteen muotoiltu selkeiksi ja neutraaleiksi (ks. liitteet 2. ja 3.). Puolistrukturoitu haastattelu mahdollisti sen, että haastattelun aikana pystyttiin keskustelemaan syvemmin myös oppilaiden tai opettajan esiin nostamista aiheista. Vaikka tutkija oli haastatelluille oppilaille ennestään tuttu, voi olla mahdollista, että haastattelutilanne on kuitenkin saattanut olla ainakin osalle oppilaista jännittävä. Mahdollinen jännittäminen onkin saattanut vaikuttaa oppilaiden haastatteluvastauksiin ja näin ollen myös haastattelun luotettavuuteen. Havainnointitilanteessa tutkijan läsnäolo esimerkiksi oppitunneilla voi toisinaan vaikuttaa havainnointitilanteeseen ja näin vaikeuttaa havainnoinnin avulla tapahtuvaa aineistonkeruuta. Vastaava riski havainnointitilanteen häiritsemisestä on vähäinen, mikäli tutkija käy havainnoimassa samaa oppilasryhmää useasti. Näin tutkija

sekä havainnointitilanne tulee oppilaille tutuksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 213.) Tässä tutkimuksessa tutkija havainnoi tutkimusryhmän oppitunteja neljän päivän ajan. Lisäksi ennen ensimmäistä havainnointikertaa tutkija vieraili tutkimusryhmän koululla. Näin pyrittiin siihen, ettei tutkijan läsnäolo jännittäisi oppilaita havainnoitujen oppituntien aikana.

Aineiston analysointi sekä analysoinnin onnistuminen vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Tässä tutkimuksessa aineistonkeruussa hyödynnettiin menetelmätriangulaatiota: tutkimuksessa aineistonkeruu suoritettiin niin videoimalla oppitunteja kuin haastattelemalla sekä oppilaita että opettajaa. Näin koira-avusteista opetusta pystyttiin tarkastelemaan tutkimuksessa mahdollisimman monesta näkökulmasta käsin. Menetelmätriangulaation hyödyntäminen lisää tutkimuksen luotettavuutta, sillä useita toisiaan täydentäviä menetelmiä käytettäessä tutkimus ei todennäköisesti rajaudu vain yhteen näkökulmaan, ja onkin näin luotettavampi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–128.) Tässä tutkimuksessa oppilaiden ja opettajan haastattelut tukivat toisiaan. Lisäksi havainnoituja ja videoituja oppitunteja käytettiin tukemaan haastatteluissa esiin nousseita seikkoja. Havainnointia tutkimusta varten suoritettiin videoimalla sekä muistiinpanoja kirjoittamalla. Muistiinpanot mahdollistivat sen, että oppitunneista saatiin mahdollisesti havainnoitua myös ne hetket, jotka eivät taltioituneet videoille.

6 TULOKSET

6.1 Koira-avusteinen opetus vaatii paljon etukäteisjärjestelyitä

Haastattelussa opettaja nosti esiin lupien pyytämisen sekä koulutuksen ja soveltuvuustestien tärkeyden. Ennen koira-avusteisen opetuksen aloittamista hän oli käynyt Uunon kanssa soveltuvuustesteissä selvittääkseen, sopiiko hänen oma koiransa koulutyöhön. Soveltuvuustesteissä tarkasteltiin etenkin koiran luonteen soveltuvuutta tehtävään. Opettaja perusteli soveltuvuustestin tärkeyttä sillä, ettei jokainen koira sovi luonteeltaan työskentelyyn lasten kanssa. Esimerkiksi koulutyössä stressaantuva koira voisi hänen mukaansa käyttäytyä aggressiivisesti oppilaita kohtaan. Soveltuvuuskokeen lisäksi opettaja ja tämän koira osallistuivat Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n järjestämään koulutukseen, jossa sekä opettajaa että koira koulutettiin koira-avusteiseen koulutyöhön. Opettajan mielestä oli erityisen tärkeää, että koira-avusteisella opetuksella on aina pedagogiset tavoitteet ja merkitykset.

Luvat koira-avusteiseen opetukseen opettajan täytyi pyytää usealta eri taholta: kunnalta, koulun johdolta ja muilta työyhteisön jäseniltä. Lisäksi oppilaiden huoltajilta kysyttiin luvat oppilaiden koira-avusteiseen opetukseen osallistumiseen. Kaikki kunnat eivät hyväksy eläinten tuomista koulujen sisätiloihin. Opettaja mainitsikin, että kunnan lupa koira-avusteiselle työskentelylle on ensisijaisen tärkeä. Saatuaan luvan opetuskunnaltaan, opettaja oli seuraavaksi hoitanut lupa-asiat kuntoon koulun johdon kanssa. Muita työyhteisön jäseniä opettaja informoi asiasta ennen lukuvuoden alkamista. Haastattelussa opettaja kertoi, kuinka yhtä hänen työyhteisönsä jäsentä oli etukäteen mietityttänyt koira-allergiat. Opettaja olikin perustellut työyhteisölleen koiran tuomista mukaan opetukseen monipuolisesti ennen toiminnan alkamista. Hän kertoi muille opettajille muun muassa koira-avusteiseen opetukseen liittyvistä säännöistä sekä käytänteistä. Hän koki, että tämän avulla moni kollega ymmärsi syyt toiminnan takana ja näin ollen he suhtautuivat asiaan myönteisesti. Kollegoiden informoimisen kohdalla opettaja kokikin, että huolellinen taustatyön tekeminen ja koira-avusteisen opetuksen käytänteiden selittäminen hänen kollegoilleen oli vaikuttanut positiivisesti koira-avusteisen opetuksen vastaanottoon hänen koulussaan.

Lisäksi luvat oppilaiden koira-avusteiseen opetukseen osallistumiseen täytyi pyytää myös koiran kanssa työskentelevien oppilaiden huoltajilta. Ennen toiminnan aloittamista täytyi kartoittaa oppilaiden koira-allergioita sekä mahdollisia koirapelkoja,

jotka saattaisivat haitata oppilaan opetukseen osallistumista. Oppilaiden huoltajista kaikki antoivat suostumuksensa opetukseen osallistumiseen. Oppilaista kahdella (oppilaat 8. ja 12.) raportoitiin olevan koiriin liittyviä pelkoja ja yhdellä oppilaista (oppilas 5.) kerrottiin olevan koiran haukkumiseen liittyvää arkuutta. Opettaja kertoi, että kyseiset, koirapelkonsa esiin tuoneet oppilaat, pystyivät myös lopulta osallistumaan koira-avusteiseen opetukseen, eivätkä heidän pelkonsa rajoittaneet opetusta. Ennen koira-avusteisen opetuksen aloittamista kaikki oppilaat pääsivät tutustumaan Uunoon. Tällöin oppilaat saivat kokeilla koiran kanssa työskentelyä suorittamalla sen kanssa erilaisia tehtäviä. Koirapelkoisten oppilaiden kohdalla tutustuminen koiraan suoritettiin oppilaiden ehdoilla niin, ettei koiran tapaaminen aiheuttanut oppilaissa pelkotiloja ja ennen koiran tapaamista oppilaat saivat kuulla luokkatovereidensa positiivisia kokemuksia koiran kanssa työskentelystä.

Vaikka oppilailta raportoitiin opetuksen aloittamisvaiheessa koirapelkoja, opettaja kertoi haastattelussa, että kyseiset oppilaat, pystyivät lopulta osallistumaan koira-avusteiseen opetukseen, eivätkä heidän pelkonsa rajoittaneet opetusta. Opettaja myös huomautti koira-avusteiseen opetukseen osallistumisen olevan vapaaehtoista. Oppilaat saivat itse päättää, halusivatko he osallistua oppituntien aikana tapahtuviin koira-avusteisiin tehtäviin. Mikäli oppilas ei halunnut ottaa osaa, hän suoritti koulutehtävät muulla tavoin. Koiran haukkumisen opettaja mainitsi olevan rodulle tyypillistä käyttäytymistä. Koira ei havainnoitujen oppituntien aikana haukkunut luokassa paljon, vaan haukahdukset olivat yksittäisiä. Opettajan mukaan niiden avulla koira pystyi tiedottamaan esimerkiksi kuulemistaan äänistä koulun käytävältä. Huomioidakseen esimerkiksi oppilaan, jolla oli koiran haukkumiseen liittyvää arkuutta, opettaja sanoi keksivänsä tilannekohtaisesti erilaisia ratkaisuja, joita pystyivät olla esimerkiksi kuulosuojainten käyttö tai toiseen työskentelytilaan siirtyminen. Opettaja myös mainitsi, että oppilaat ja opettaja pystyvät omalla käytöksellään vaikuttamaan koiran haukahteluun esimerkiksi liikkumalla luokassa rauhallisesti.

Koira-avusteisen opetuksen aloittaminen vaatii myös luokkatilaan liittyviä etukäteisjärjestelyitä. Oman luokan oppilaiden lisäksi opettajan tulee ottaa huomioon myös lähiluokkien oppilaiden mahdolliset koira-allergiat ja -pelot. Opettajan luokkahuone sijaitsi koulussa siten, että luokkaan oli erillinen ulko-ovi, jota käytti koira-avusteisen opetuksen oppilaiden lisäksi ainoastaan yhden toisen luokan oppilaat. Lisäksi koira-avusteista opetusta ei järjestetty missään muussa koulun tilassa kuin opettajan omassa luokassa.

Jotta koira-avusteinen opetus sujuisi hyvin, on opetuksen alussa hyvä sopia käytänteistä myös oppilaiden kanssa. Erityisesti hänen opettajan vastauksissa nousi esiin oppilaiden kanssa sovittavien sääntöjen tärkeys koira-avusteisessa opetuksessa. Säännöt luovat pohjan koira-avusteiselle opetukselle ja opettaja toi haastattelussaan esiin muun muassa koiran kunnioittamisen. Tähän kuului esimerkiksi liiallisen äänenkäytön rajoittaminen koiran seurassa, koiran lepoajan kunnioittaminen sekä rauhallinen käyttäytyminen koiran läsnä ollessa. Opettaja kertoi sanovansa oppilaille, mikäli koira tarvitsisi jossakin tilanteessa omaa tilaa. Hänen mukaansa myös koira itse eleillään ilmaisi, mikäli halusi pois jostakin tilanteesta.

6.2 Koira voidaan hyödyntää opetuksessa monipuolisesti

Haastattelussa opettaja painotti etenkin erilaisten toiminnallisten menetelmien olevan avainasemassa koira-avusteisessa opetuksessa. Tätä hän perusteli sillä, että koira pystyy omaksumaan paljon erilaisia temppuja, joiden ympärille pystytään koulussa rakentamaan erilaisia, opetuksessa hyödynnettäviä toiminnallisia tehtäviä. Opettaja huomautti haastattelussaan, että kyseisten koiran kanssa tehtävien aktiviteettien täytyy kuitenkin hyödyttää opetusta pedagogisesti, eikä tehtäviä ja temppuja pidä tehdä vain ”tehtävien tekemisen ilosta”. Opettajan haastattelussa esiin tuli kolme erilaista opetusmenetelmää, joita hän oli itse hyödyntänyt koira-avusteisessa opetuksessaan: *opettajajohtoinen opetus, yksilötyöskentely ja ryhmä- ja työpistetyöskentely* (ks. taulukko 4.).

TAULUKKO 4. Opettajan haastattelussa ja havainnoiduilla oppitunneilla ilmi tulleet koira-avusteisen opetuksen opetusmenetelmät ja esimerkit.

OPETUSMENETELMÄ	ESIMERKKI
Opettajajohtoinen opetus	Musiikin oppitunnilla koira toimi opettajajohtoisen opetuksen lisänä suorittamalla pieniä tehtäviä opettajan johdolla tai oppilaiden avustamana.
Yksilötyöskentely	Matematiikan oppitunnilla oppilaat kävivät tarkastamassa tekemänsä tehtävät koiran ”tarkistuspisteellä”, jonka jälkeen he saivat palkita koiran.
Ryhmätyöskentely/ työpistetyöskentely	Vieraan kielen oppitunnilla muutaman oppilaan ryhmä luki ääneen koiralle itse tuottamaansa tekstiä ja kysyivät koiralta kysymyksiä, joihin opettaja vastasi.

Taulukosta 4. on nähtävissä, että opettajajohtoisesta opetusmenetelmästä opettaja nosti esimerkiksi musiikin oppitunnin, jossa opettaja oli aluksi opettanut oppilaille uuden laulettavan kappaleen sanat. Tämän jälkeen koira oli arponut oppilasryhmille säkeet, jotka kukin ryhmä tulisi kappaleesta laulamaan. Arpominen tapahtui kahden luokan oppilaan avustuksella niin, että koira pyöritti noppaa, jonka silmäluku osoitti säkeen ja oppilasryhmän. Havainnoiduilla oppitunneilla nähtiin myös esimerkki siitä, kuinka opettaja osallisti oppilaita arpomisilanteessa. Koiran arpoessa oppilaiden esitelmienpitämisjärjestyksen oppilaat saivat avustaa koira tehtävässä ja sen jälkeen palkita koiran herkulla.

Yksilötyöskentelyn osalta opettaja oli hyödyntänyt koira esimerkiksi matematiikan oppitunneilla. Tällöin hän oli järjestänyt esimerkiksi tehtävien tarkastuspisteiden: kun oppilaat olivat tehneet itsenäisesti tietyn matematiikan tehtävän, he tulivat opettajan ja koiran luo. Tarkastuspisteellä opettaja tarkasti oppilaan tehtävät ja tämän jälkeen oppilas sai palkita koiran herkulla. Havainnoidulla matematiikan oppitunnilla koiran tarkistuspisteelle kertyikin nopeasti jonoa, kun oppilaat halusivat päästä tarkistamaan tehtävänsä. Matematiikan oppitunneilla opettaja oli myös

hyödyntänyt koira työskenntelyn motivaattorina. Opettaja kiinnitti luokan seinälle ”taskukalenterin”, jonka taskuissa oli ollut matematiikan lisätehtävä-monisteita. Kun oppilas oli saanut tunnin tehtävät valmiiksi, hän pystyi hakemaan koiralta uuden tehtävämonisteen. Samanlaisesta yksilötyön toimintamallista on ollut hyötyä myös äidinkielen oppitunnilla, jolloin koira arpoi oppilaiden kirjoitelmiin sivuhahmoja ja tapahtumapaikkoja. Opettaja kuvaili tehtävää oppilaita motivoineeksi:

”Niin oppilaat tuli jonoon, ehkä 4–5 kerrallaan, Uunon eteen matolle. Uuno pyöritti heille nopat ja he siitä omasta sarakkeestaan katsoivat itselleen sopivan sivuhenkilön ja sit lähtivät jatkamaan kirjoitustehtävää. Et oikeastaan tämmönen toimi. Koira toimi siinä ikään kuin semmoisena... Ei se nyt opettajaa korvannut, mut se oli joku semmoinen lisäelementti, et se toi selvästi heidän siihen kirjottamiseen semmosta ryhtiä. Et tosi moni heistä halus käydä hakemassa Uunolta lisää niitä henkilöitä, oisko siinä peräti ollu viel tapahtumapaikkojakin lisää. Vähän rikastaa sitä omaa kirjottamistaan koiran avulla.”

(Opettaja)

Esimerkkejä yksilötyöstä näkyi myös havainnoiduilla oppitunneilla. Havainnoidulla lukutunnilla oppilaat kävivät yksitellen lukemassa koiralle ja opettajalle lyhyen pätkän lukemastaan kirjasta. Tämän päätteeksi koira palkittiin. Aktiviteettia varten koira pääsi arpomaan tarralapuista lukemisjärjestyksen oppilaille. Lisäksi vieraan kielen tunnilla oppilaat saivat tehtävän tehtyään käydä lukemassa kirjoittamansa tehtävän koiralle ja opettajalle. Myös tässä tilanteessa koiran pisteelle kasvoi nopeasti jonoa, koska oppilaat tekivät tehtävänsä nopeasti.

Ryhmätyöskentelyä oli koiran kanssa toteutettu muun muassa vieraan kielen oppitunneilla, jolloin muutaman oppilaan ryhmä oli tullut kerrallaan lukemaan ääneen koiralle. Ryhmätyöskentelyssä opettaja oli hyödyntänyt myös aiemmin mainittua toimintamattoa. Ryhmätyöskentely oli toteutettu pääasiassa siten, että opettaja otti yhden ryhmän kerrallaan työskentelemään koiran kanssa samalla, kun muut oppilaat tekivät esimerkiksi itsenäisiä tehtäviä. Vastaavasti työpistetyöskentelystä oli ollut hyötyä silloin, jos oppilaiden haluttiin lukevan koiralle pienryhmissä.

Erilaisten koira-avusteisten opetusmenetelmien lisäksi koira pystyttiin hyödyntämään opetuksessa joskus myös silloin, kun koira ei ollut paikalla. Oppilaat esimerkiksi tekivät koira-avusteisesta opetuksesta päiväkirjaa niin, että he kirjoittivat

jokaisen koira-avusteisen koulupäivän jälkeen siitä, mitä päivän aikana oli tehty ja, kuinka päivä oli mennyt. Opettajan mukaan tämä oli herätellyt oppilaita pohtimaan koiran kanssa työskentelyä. Koira hyödynnettiin apuna myös kotitehtävissä. Esimerkiksi opettaja nosti äidinkielen tehtävän, jossa oppilaiden täytyi keksiä kotona koiraan liittyviä kysymyksiä. Seuraavana koulupäivänä oppilaat olivat esittäneet kysymyksensä opettajalle. Opettajan mukaan tehtävä oli oppilaille mielekäs ja sen seurauksena luokassa syntyi hyvää keskustelua koirasta ja koira-avusteisuudesta. Hän epäilee, että vastaavat hetket jäävät varmasti myös oppilaiden mieleen pidemmäksikin aikaa:

” -- Nii kahdestakymmenestäneljästä oppilaasta suurin osa viittas. -- Nii nämä on niitä asioita, mitä se on tuontu tullessaan se koira. Et se tuo sen... sehän tuo elävämmäksi. -- Jo tämä hetki on varmasti niille tuonu semmosii elämän kantavia asioita.”

(Opettaja)

Opettajan vastauksissa nousi myös esiin tuen muodot. Tuen muodoista opettaja mainitsi koira-avusteisen tukiopetuksen sekä koiralle lukemisen. Tukiopetuksen koiran kanssa opettaja oli järjestänyt niin, että tukiopetuksessa ollut oppilas sai palkita koiran herkulla aina, kun oli tehnyt yhden tehtävän. Tässä tilanteessa koira motivoi oppilasta työskentelemään. Koira-avusteisista lukuhetkistä opettaja mainitsi sen, ettei itse puutu tilanteissa oppilaiden lukemiseen lainkaan. Tällöin lapsi pystyy opettajan mukaan lukemaan koiralle jännittämättä. Opetusmenetelmiin liittyvänä haasteena opettaja mainitsi suuren ryhmäkoon. Hänen mukaansa samanaikaisopettajuus mahdollistaisi koira-avusteisessa opetuksessa monipuolisemmat työskentelymenetelmät. Tällöin toinen opettaja voisi opettaa oppilaita samalla, kun toinen opettaja toimisi koiran sekä pienryhmien kanssa.

6.3 Koiran hyödyntäminen tunnetukena

Koira-avusteisessa tunnetuessa voitiin opettajan haastattelun, oppilaiden haastatteluiden ja havainnoitujen oppituntien perusteella erottaa kahdenlaista toimintamallia (ks. taulukko 5.). Toimintamallissa 1. koira toimi tunnetukena olemalla oppilaille yksinkertaisesti tilanteessa läsnä. Tällöin oppilas saattoi esimerkiksi kokea koiran läheisyyden positiivisena ja lohduttavana asiana. Toisessa toimintamallissa koira oli aktiivinen toimija tunnetukea vaativissa tilanteissa. Tällöin oppilas ja koira voivat

esimerkiksi suorittaa yhdessä tehtävän. Taulukosta 5. voi huomata, etteivät kaikki tunnetukitilanteet koiran kanssa vaadi myöskään opettajalta aktiivista toimintaa. Oppilas voi esimerkiksi kokea saavansa tunnetukea koiran rapsuttamisesta oppitunnin lomassa. Tällainen tilanne voi olla kyseessä myös silloin, jos oppilas omatoimisesti leikki koiran kanssa esimerkiksi ennen oppitunnin alkamista.

TAULUKKO 5. Ryhmässä havaitut ja haastatteluissa mainitut koira-avusteisen tunnetuen menetelmät.

1. Koira auttaa läsnäolollaan	2. Koira aktiivisena toimijana
Oppilaan hakeutuminen koiran lähelle tai koiran rapsuttaminen oppitunnin aikana.	Oppilaat suorittavat yhdessä tehtävän, johon koira on osallisena, esimerkiksi dominotehtävä.
Koira keskustelun avaajana mm. hankalissa keskustelutilanteissa, joissa koira on läsnä.	Koiran leikkihetkien seuraaminen tai koiran kanssa leikkiminen.
Koiran läsnä ollessa suoritettava tehtävä.	Koetilanteessa koira vie oppilaille kuoret, jotka sisältävät kokeet.
Koiran läsnäolo opetuksessa motivoi oppilaita jaksamaan koulupäivän loppuun saakka.	

Ensimmäisen toimintamallin mukaisia koira-avusteisen tunnetuen menetelmiä tuli haastatteluissa sekä havainnoinnissa esiin neljä. Yksi näistä oli oppilaan spontaani hakeutuminen koiran lähelle. Tällä tarkoitetaan sitä, että oppilas saattaa esimerkiksi koulupäivän aikana ottaa kontaktia koiraan esimerkiksi rapsuttamalla koira. Haastatteluissa yksi oppilas toi esiin esimerkiksi sen, kuinka Uunon läsnäolo oppitunneilla on tuonut hänelle helpotusta hänen oman koiransa kuoleman jälkeen:

“-- kun oma koira kuoli just kaks kuukautta sitte. Nii on se ihan kivaa... niiku koiraterapiaa.”

(Oppilas 2.)

Opettajan mukaan koiran läsnäolo avaa usein keskusteluyhteyden opettajan ja oppilaan välille myös hankalissa keskustelutilanteissa. Kun koira on paikalla, keskustelu on helppo aloittaa ensin koiraan liittyvistä asioista, jolloin ilmapiiri rentoutuu. Tämän kautta keskustelua voidaan jatkaa toiseen aiheeseen. Opettaja on hyödyntänyt koiran läsnäoloa vastaavissa tilanteissa esimerkiksi käyttämällä koira lyhyellä lenkillä välitunnilla muutaman oppilaan kanssa, jotka olivat olleet osana riitatilannetta. Hän myös mainitsi, että joskus vastaavasta koiran läsnäolosta voi olla hyötyä myös silloin, jos opettajan täytyy keskustella esimerkiksi jostakin koulussa tapahtuneesta välikohtauksesta oppilaiden huoltajien kanssa. Opettaja myös koki koiran läsnäolon usein motivoivan oppilaita jaksamaan koulupäivän loppuun saakka. Esimerkki koiran läsnä ollessa suoritettavasta tehtävästä nähtiin yhtenä havainnoiduista koira-avusteisista koulupäivistä. Oppilas, joka oli unohtanut tehdä kotitehtävänsä, minkä vuoksi hän jäi tekemään unohdetut tehtävät ryhmän luokkahuoneeseen koulun jälkeen. Oppilaan motivoimiseksi opettaja ohjeisti oppilasta antamaan Uunolle herkun aina, kun tämä oli saanut tehtyä yhden tehtävän. Toinen esimerkki koiran läsnä ollessa suoritettavasta tehtävästä, joka auttaa oppilasta tunnetuudellisesti, on koiralle lukeminen.

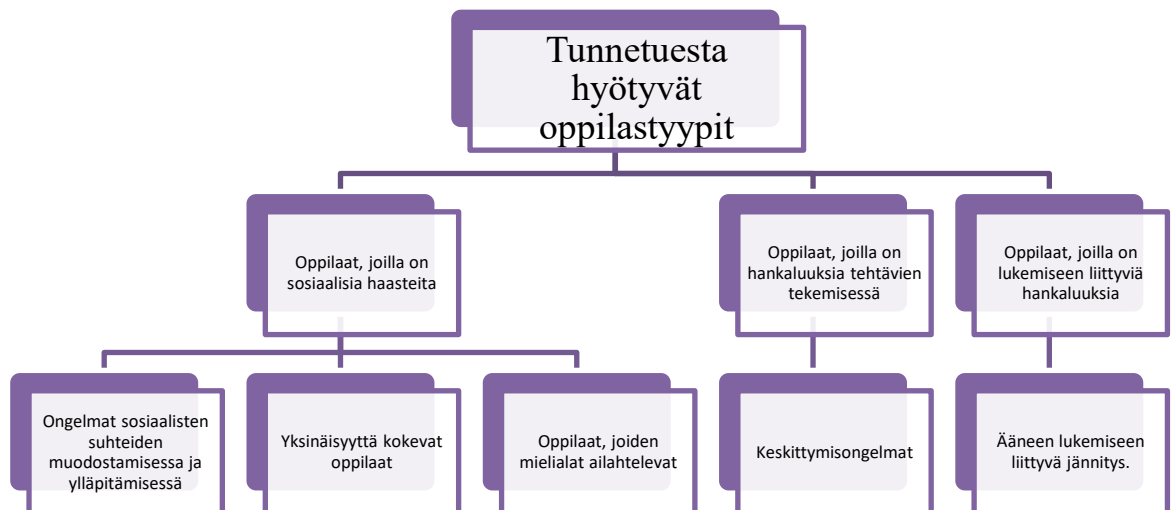
Toimintamallin 2. mukaisia tehtäviä haastattelussa ja havainnoinneissa tuli esiin kolme. Haastattelussa opettaja kertoi dominotehtävästä, jossa oppilaiden täytyi kasata yhteistyönä dominopalikoista jono. Kun jono oli valmis, koira kaatoi johon kuonollaan. Harjoitteen lopuksi oppilaat saivat palkita koiran. Tunnetukitilanteessa koira oli aktiivisena toimijana myös silloin, kun oppilas leikki koiran kanssa esimerkiksi ennen oppilaiden alkua. Haastattelussa moni oppilas mainitsi tulleen hyvälle mielelle seuratessaan, kun koira on leikkinyt luokassa itsekseen. Opettaja kertoi myös esimerkin koetilanteeseen liittyvän jännityksen lieventämisestä koira-avusteisin menetelmin, jonka hän oli oppinut kollegaltaan yläkoulun puolelta. Koetilanteessa koira voi viedä jokaiselle oppilaalle kokeet sisältävät kirjekuoret. Näin koetilanne ei välttämättä tunnu niin uhkaavalta.

6.3.1 Koulukoiran tuki eri oppilastyypien ja tilanteiden kohdalla

Tutkimusta varten opettajalta kysyttiin, millaiset oppilaat hyötyvät koira-avusteisesta tunnetuesta erityisesti, sekä millaisissa tilanteissa koira-avusteinen tunnetuki on tarpeen. Tulokset kysymyksiin on eritelty omiin alakohtiinsa.

6.3.1.1 Koulukoira koulunkäynnin haasteiden tukena

Opettajan mukaan osa oppilaista hyötyi koira-avusteisesta tunnetuesta selkeästi toisia oppilaita enemmän. Opettajan vastauksista pystyttiin erottamaan kolme oppilasryhmää, jotka hyötyvät koiran läsnäolosta: *oppilaat, joilla on hankaluuksia toisten kanssa toimimisessa, oppilaat, joilla on ongelmia tehtävien tekemisessä sekä oppilaat, joilla on hankaluuksia lukemisessa* (ks. kuvio 3.). Toisen kanssa toimimisen liittyvien hankaluuksien alakategorioita olivat vielä oppilaat, joilla on ongelmia sosiaalisten suhteiden muodostamisessa ja ylläpitämisessä, yksinäisyyttä kokeneet oppilaat sekä oppilaat, joilla on ailahtelevat mielialat. Esimerkin opettaja kertoo yksinäisyyttä kokeneesta oppilaasta, joka haki koulussa seuraa koulukoiraista. Opettaja myös koki, että oppilaita, joiden mielialat ailahtelivat koulupäivän aikana, koiran läsnäolo selkeästi rauhoitti.

KUVIO 3. Tunnetuesta hyötyvät oppilastyypit.

Tehtävien tekemiseen liittyvien ongelmien alateema oli *keskittymisongelmat* (ks. kuvio 3.). Tällaisten oppilaiden kohdalla opettaja koki koiran pystyvän rauhoittamaan heitä opiskelutilanteissa. Koirasta oli ollut tutkittavassa ryhmässä apua myös sellaisten

oppilaiden kanssa, joilla oli hankaluuksia tehtävien aloittamisen kanssa. Esimerkiksi yksi ryhmän oppilas oli jäänyt koulun jälkeen luokkaan tekemään tekemättömiä kotitehtäviä. Oppilaalla oli hankaluuksia ryhtyä tekemään tehtäviä ja opettaja käytti oppilaan motivoinnin apuna koulukoira, jolle oppilas sai antaa herkun aina yhden tehtävän tehtyään. Lukemisen ongelmien alateemana oli *jännitys*. Koiran läsnäolosta lukutilanteissa hyötyivät opettajan mukaan oppilaat, joiden ääneen lukeminen ei ollut vielä sujuvaa tai, joiden kotiväki asetti oppilaille liiallisia paineita tämän koulusuoriutumisen. Myös oppilaat, joilla oli esiintymisarkuutta, lukivat koiran seurassa sujuvammin kuin lukiessaan esimerkiksi opettajalle.

Oppilaiden 3., 6. ja 7. kohdalla opettaja myös totesi, että vaikka heille koulukoira on mukava lisä opetukseen, oppilaat pärjäisivät koulussa myös hyvin ilman koira. Oppilaiden 3. ja 6. kohdalla kyse oli siitä, että oppilaat menestyivät koulussa ja tehtävissään hyvin muutenkin, eivätkä varsinaisesti kaivanneet koiralta tukea mihinkään oppimisen osa-alueeseen. Tästä huolimatta oppilaat kuitenkin pitivät koiran kanssa työskentelystä ja ottivat aktiivisesti kontaktia koiraan. Oppilaan 7. kohdalla opettaja koki, ettei ollut varma, onko koira-avusteisesta opetuksesta hänen kohdallaan enemmän hyötyä vai haittaa. Oppilas oli sanonut opettajalle, ettei pystynyt keskittymään, kun koira haukkui luokassa.

6.3.1.2 Koira-avusteista tunnetukea vaativat tilanteet ovat spontaaneja

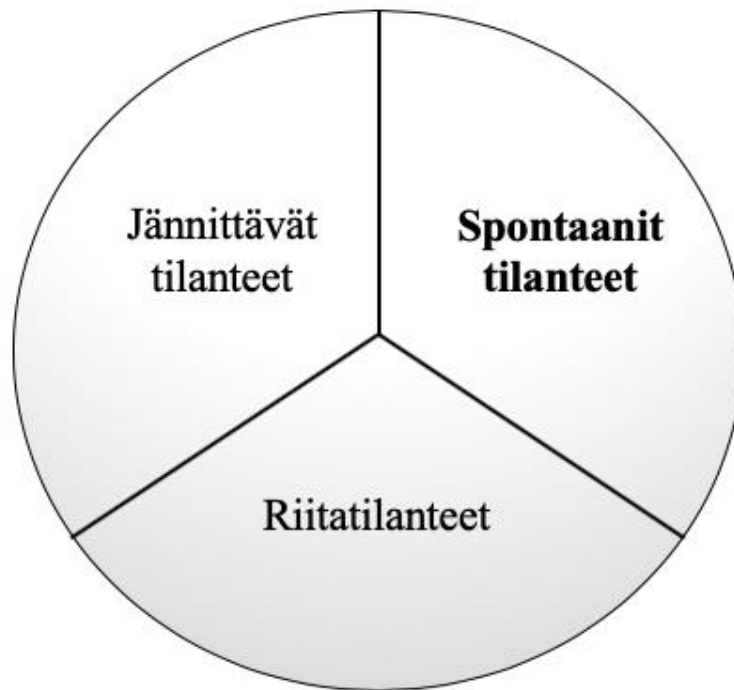
Koira-avusteista tunnetukea vaativat tilanteet voitiin jakaa kolmeen erilaiseen pääteemaan. Nämä teemat olivat: *spontaanit tilanteet*, *riitatilanteet* sekä *jännitys* (ks. kuvio 4.). Kolmesta teemasta opettajan haastattelussa korostui etenkin spontaanisuus. Hän kertoi, että tunnetukea vaativia tilanteita on hankala ennustaa ja, että hänen ryhmässään esiintyneet tilanteet olivat olleet sellaisia, joissa ”tartutaan aina hetkeen”. Osa tunnetukea sisältävästä toiminnasta koiran ja oppilaan välillä saattoi tapahtua ennakoimatta, ilman opettajan erillistä ohjausta. Esimerkiksi opettaja nosti yhden ryhmänsä oppilaan, jonka mielialat ailahtelivat koulussa usein. Oppilas hyötyi koiran läsnäolosta spontaaneissa tilanteissa oppituntien lomassa:

”Mutta todellakin niin, et ehkä semmoseen negatiivisiin tunteisiin on saatu sitä (koiran) läsnäoloa. Et hän (oppilas) on saattanut sitten hakeutua Unon lähelle tai hän kun on

täällä seikkaillut luokassa, käppäillyt jollakin tunnilla, niin oppilas hyvin herkästi menee ja rapsuttelee sitä siinä ohi kulkiessaan. Tai jos Uno tulee hänen viereensä, pulpetin viereen, niin hän rapsuttelee sitä”

(Opettaja)

KUVIO 4. Tilanteet, joissa koira-avusteista tunnetukea voidaan hyödyntää.

Koira-avusteisesta tunnetuesta oli hyötyä riitatilanteiden selvittämisessä. Opettaja koki koiran läsnäolon helpottavan vaikeasta asiasta, kuten oppilaiden välisistä riidoista, keskustelua. Koiran läsnäolo helpotti keskustelutilanteeseen liittyvää jännitystä ja teki keskustelemisesta näin helpompaa. Opettaja kertoi tilanteesta, jossa hänen luokkansa oppilailla oli ollut keskenään riitatilanne. Tilanne saatiin ratkeamaan, kun opettaja teki välitunnilla kävelylenkin tilanteessa mukana olleiden oppilaiden sekä koiran kanssa. Koiran ollessa mukana opettaja koki, että hän sai oppilaisiin keskusteluyhteyden ja asiaa pystyttiin alkaa selvittämään. Hänen mielestään koiran ollessa läsnä, vastaavassa tilanteessa voidaan edetä keskustelemalla ensiksi koirasta, jonka jälkeen oppilaan on helpompi puhua myös selvittelyä kaipaavasta asiasta:

”Et jotenkin se avaa semmoisia lukkoja, tai avaa semmoisia keskusteluyhteyksiä. Jos on joku tällöinen tuppisuutilanne, nii koirasta juttelemalla sä pääset etenemään niitä asioita. Et ensin jutellaakin yleisellä tasolla siitä koirasta ja sitten siirrytään semmoisiin henkilökohtaisiin asioihin.”

(Opettaja)

Toisessa, havainnoitujen oppituntien aikana tapahtuneessa tilanteessa oppilaiden välistä riitaa selvitettiin dominopalikka-tehtävällä. Tällöin kaksi keskenään riitautunutta oppilasta (oppilaat 4. ja 12.) ohjattiin oppitunnilta luokkahuoneen ulkopuolelle selvittämään välejään. Kyseisten oppilaiden riita johtui heidän kommunikaatioeroistaan. Dominotehtävän aikana oppilaat pääsivät keskustelemaan keskenään ja siten toimimaan yhteisen tavoitteen hyväksi. Vastaavissa riitatilanteissa opettaja kuvaili koiran toimivan ”lenkkinä” opettajan ja oppilaiden välillä. Spontaanista riitatilanteesta oli nähtävissä esimerkki myös havainnoiduilla oppitunneilla. Erään oppitunnin aikana oppilaalle 13. tuli sanaharkkaa toisen oppilaan kanssa. Opettaja ratkaisi tilanteen antamalla oppilaalle 13. tehtäväksi puhdistaa koiran kaulassa ollut huivi karvoista tarraharjalla. Oppilas menikin luokan sivulle istumaan Uunon kanssa ja harjaamisen lomassa myös rapsutti koiraa. Oppilas ja koira olivat tilanteessa kahdestaan tunnin loppuun saakka. Tämän jälkeen oppilas meni tavalliseen tapaan ulos luokkatoveriensä kanssa rauhoituttuaan koiran seurassa ollessaan.

Kolmas tilanne, jossa koira-avusteisesta tunnetuesta voi hyötyä, olivat jännittävät tilanteet. Opettaja koki, ettei hänen ollut opetuksessaan tarvinnut käyttää erityisiä koira-avusteisia menetelmiä oppilaiden jännityksen lieventämiseen. Koiran läsnäolo lukemistilanteessa oli kuitenkin opettajan kokemuksen mukaan lievittänyt oppilaiden ääneen lukemiseen liittyviä pelko- ja jännitystiloja. Opettaja piti oppilaan ja koiran välistä lukuhetkeä kokonaisvaltaisena kohtaamisena, jossa oppilas unohti tilanteessa opettajan läsnäolon ja kykeni lukemaan koiralle jännittämättä.

” -- täälläkin jos pystytään järjestämään semmoinen tilanne, et se lapsi lukee rauhassa koiralle, nii mä oon kyllä läsnä, mutta en ole siinä vieressä tai en puutu lukemiseen.

Niin oon huomannut, että semmoinen lapsi lukee ihan sujuvasti tai jännittämättä koiralle. Et parikin oppilasta nyt tulee tältä lukuvuodelta mieleen, että yks -- joka tuli välkällä lukemaan koiralle... Nii hänellä oli semmoista arkuutta... Esiintymisarkuutta lukemisen suhteen, et ei halunnut ääneen lukea. Nii hän luki koiralle täällä muutamana

päivänä ja sit oli äiti raportoinut, että hän rupes lukemaan kotonakin ääneen tekstejä. Eli jotenkin varmaa sekin laukaisi semmoisen... Semmoisen eston, jännityksen, et tuli hyvät fiilikset täällä.”

(Opettaja)

Opettaja oli huomannut etenkin yhden oppilaan kohdalla, kuinka tämän esiintymisarkuus oli vähentynyt koiralle lukemisen myötä ja, kuinka oppilaan lukemiseen rohkaistuminen oli huomattu myös kotona.

6.3.2 Oppilaiden myönteinen suhtautuminen koira-avusteiseen tunnetukeen

Haastatteluissa kävi ilmi, että oppilaiden suhtautuminen koiraan oli positiivinen ja oppilaat olivat huomanneet koiran vaikuttavan myönteisesti heidän mielialoihinsa. Jokainen oppilas oli sitä mieltä, että koira-avusteinen opetus oli ollut myönteinen asia. Ainoana poikkeuksena oli oppilas 17., joka kertoi pohtineensa, voiko koirasta todella olla apua hänen oppimiseensa. Tästä huolimatta oppilas osasi kuitenkin nimetä useita aktiviteetteja, joiden tekemisestä hän nauttii koiran kanssa. Oppilaista 18 myös ilmoitti haastatteluissa ottavansa koiraan omasta mielestään kontaktia muun muassa mainitsemalla tehtäviä, joita on tehnyt koiran kanssa usein. Poikkeuksena oli oppilas 3., joka ei osannut haastattelussaan nimetä yhtäkään aktiviteettia, jota tekisi koiran kanssa mielellään. Havainnoiduilla oppitunneilla oli nähtävissä, että kolmannen luokan oppilaat ottivat oppituntien aikana herkästi kontaktia koiraan rapsuttamalla sitä. Lisäksi esimerkiksi havainnoidulla matematiikan oppitunnilla kuusi kolmannen luokan oppilasta (oppilaat 2., 4., 5., 9., 12 ja 13.) ottivat tehtävien teon lomassa kontaktia koiraan rapsuttamalla tätä. Vapaammalla lukutunnilla neljä oppilasta (oppilaat 11., 8., 10. ja 12.) piti omasta lukemisestaan tauon ja kävi koiran luona. Tällöin esimerkiksi etenkin oppilas 12. otti koiraan kontaktia useamman kerran ja moni oppilas oli halukas lukemaan omaa kirjaansa hiljaa koiran vieressä säkkituolilla.

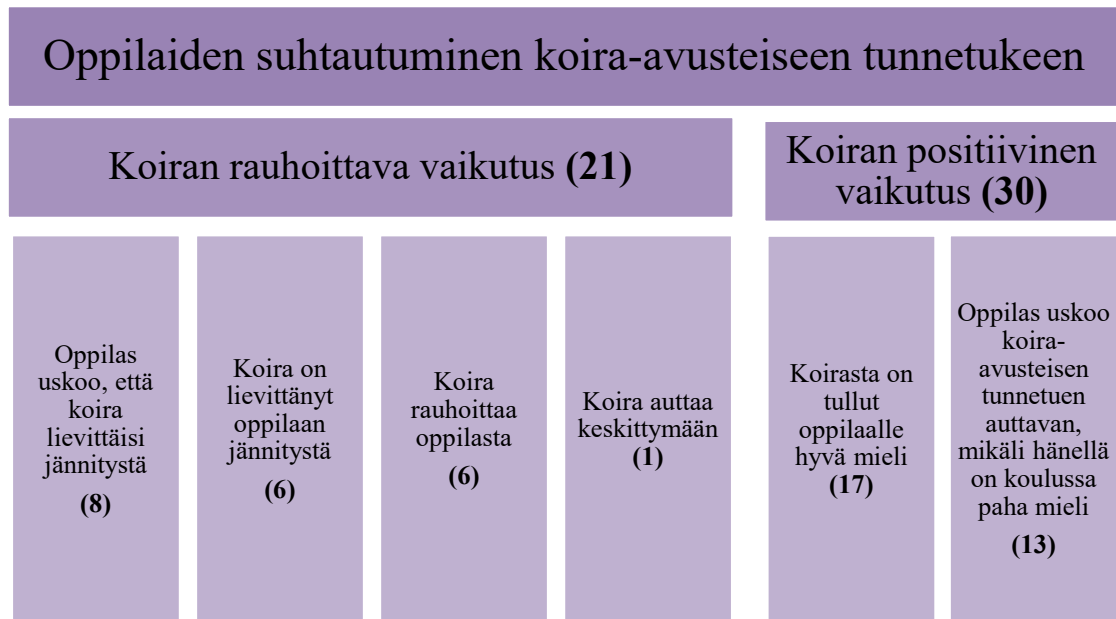
Konkreettinen esimerkki koiraan positiivisesti suhtautumisesta ja suhtautumisen muuttumisesta näkyi koirapelkoa kokeneiden oppilaiden kohdalla. Opettaja mainitsi haastattelussaan, että ennen koira-avusteisen opetuksen alkamista oppilaiden 5., 8. ja 12. huoltajat olivat ilmoittaneet oppilaille olevan koiriin liittyvää pelkoa tai arkuutta. Osittain oppilaiden asenteen muutokseen opettaja kokee vaikuttaneen sen, että oppilaat pääsivät tutustumaan koiraan rauhassa jo edellisenä lukuvuonna ennen, kun koira tuli virallisesti

osaksi oppilasryhmän opetusta. Opettajan mukaan oppilas 8. oli tutkimuksen tekohetkellä yksi oppilaista, joka halusi touhuta koiran kanssa eniten. Haastattelussa oppilas 5. totesi, ettei pidä koira haukahteluista, mutta suhtautuu muuten positiivisesti koiran kanssa toimimiseen. Oppilas 12. oli opettajan mielestä hyötynyt koira-avusteisesta tunnetuesta, sillä koira oli useasti auttanut häntä avautumaan ja puhumaan tuntemuksistaan riitatilannetta selvitettyä. Haastattelussaan oppilas 12. myös itse totesi olevansa koiraihminen:

“Kun joskus jos on vaikka paha mieli tullu välkällä ja sit jos sä oot semmonen koiraihminen, niinku mä, nii voi vaiks silittää ja rapsuttaa koiraa, niin voi tulla parempi mieli.”

(Oppilas 12.)

Tunnetukea selvitettyä oppilaiden kokemuksia kartoitettiin muun muassa kysymällä oppilailta, mikä helpottaisi heidän jännitystään koulussa, tai onko heillä tullut koskaan hyvä mieli koiran läsnäolosta. Pääteemaksi oppilaiden haastatteluista nousivat *koiran positiivinen vaikutus* sekä *koiran rauhoittava vaikutus*. Eniten mainintoja haastatteluissa tuli koiran positiivisesta vaikutuksesta, joka jakautui alateemoihin: *koirasta on tullut oppilaalle hyvä mieli ja oppilas nimeää koiran auttavaksi tekijäksi, jos koulussa on mieli maassa. Koiran rauhoittava vaikutus* -pääteema jakautui alateemoihin: *oppilas uskoo, että koira lievittää jännitystä, koira on lievittänyt oppilaan jännitystä, levottomuus luokassa vähenee sekä koira auttaa keskittymään* (ks. kuvio 5.).

KUVIO 5. Oppilaiden suhtautuminen koira-avusteiseen tunnetukeen. Suluissa teemojen saamien mainintojen määrä.

Pääasiassa oppilaat olivat huomanneet koiran läsnäolon myönteisen vaikutuksen heidän mielialoihinsa. Kuitenkin, haastatteluun osallistuneista oppilaista kaksi oli sitä mieltä, etteivät he koe koiran tarjoavan heille tunnetukea. Oppilaat 3. ja 7. ilmaisivat, ettei koirasta olisi apua, mikäli heille olisi tullut koulussa riitaa toisen oppilaan kanssa ja riitatilannetta täytyisi selvittää. Oppilas 3. ei myöskään osannut nimetä yhtäkään tilannetta tai tehtävää, jossa hänelle olisi tullut erityisen hyvä mieli koiran kanssa olemisesta. Esimerkkeinä tilanteista, joissa oppilaat olivat tulleet koirasta hyvälle mielelle, oppilaat mainitsivat erilaiset leikkitalanteet, koiran kanssa oppitunneilla tehdyt tehtävät sekä koiran rapsuttamisen. Haastatelluista oppilaista yhdeksän (oppilaat 1., 2., 4., 7., 12., 13., 14., 16. ja 19.) oli ollut koulussa tilanteessa, jossa koiran tunnetuki oli tarpeen. Yhdeksän oppilasta (oppilaat 1., 4., 6., 11., 12., 13., 14., 16. ja 19.) mainitsi hyvän mielen tuojiksi myös erilaiset spontaanit hetket koiran kanssa. Hyvää mieltä oppilaille toi esimerkiksi koiran iloinen luonne ja koiralle koulussa käyneet sattumukset. Oppilas 2. toi esiin sen, kuinka myös koiran vierailupäivän ajankohta, perjantai, lisäsi hänen hyvää mieltään:

”No onhan mulle tullu (hyvä mieli koirasta) ja on perjantai yleensäki aika ilonen --. Mut sillee perjataisin mä oon iloinen yleensä, koska jee kouluviikko

loppuu ja viikonloppu alkaa. Ja no on se ihan kiva, et sit on viikon lopuks joku, niin sanotusti palkinto...”

(Oppilas 2.)

Yhteensä viisi oppilasta (oppilaat 8., 11., 15., 17. ja 18.) ilmaisi haastatteluissa sen, että vaikka he eivät olekaan olleet koulussa koiran tunnetukea vaativassa tilanteessa, he pystyvät kuvittelemaan koirasta olevan apua vastaavissa tilanteissa. Mielipidettään oppilaat perustelivat sillä, että yleensäkin koiran kanssa leikkimisestä tai koiran rapsuttamisesta tulee heille parempi mieli. Oppilas 8. mainitsi huomanneensa, kuinka koira on auttanut hänen luokkatovereitaan selvittämään riitoja, minkä vuoksi hän koki, että koira voisi auttaa myös häntä. Oppilaat 11., 15. ja 17. korostivat vastauksissaan etenkin sitä, että koiran läheisyys olisi vastaavassa tilanteessa auttava tekijä.

Toinen alakategoria, *koiran rauhoittava vaikutus*, sai myös haastatteluissa neljätoista mainintaa. Kysyttäessä oppilailta jännittämisestä, seitsemän oppilasta (oppilaat 2., 5., 6., 8., 9., 13. ja 19.) uskoi, että koira varmasti lievittäisi heidän jännitystään, mikäli heitä jännittäisi jonkin koulussa. Oppilas 2. perusteli väittämänsä sillä, että hän koki saaneensa myös omasta koirastaan vastaavanlaista tukea. Kolme oppilasta (oppilaat 6., 8. ja 9.) toi esiin sen, kuinka koiran tuoma ilo saisi heidät unohtamaan jännityksen. Samansuuntainen vastaus oli myös oppilaalla 6., joka ilmaisi, ettei koe voi jännittää, jos sen tekee koiran seurassa:

”No kai se, ku ei se voi olla nii kamala ja vaarallinen koe, jos siellä on yks koira, joka koisii siellä säkkituolilla.”

(Oppilas 6.)

Haastatteluissa kuusi oppilasta (oppilaat 1., 14., 15., 16., 17. ja 19.) myös ilmaisi, että koira on joskus lievittänyt heidän jännitystään koulussa. Huomattavaa on, että vain oppilas 1. näistä oppilaista oli luokalta, jossa koira oli kokopäiväisesti. Hän koki, että koira oli lievittänyt hänen jännitystään esitelmätilanteessa olemalla tilanteessa läsnä. Konkreettisemmin jännityksen lieventymistä kokivat oppilaat, jotka kävivät lukemassa koiralle. Näistä kuudesta oppilaasta viisi (oppilaat 14., 15., 16., 17. ja 19.) oli sitä mieltä, että heidän ääneen lukemiseen liittyvä jännitys oli vähentynyt koiralle lukemisen myötä. Auttavaksi tekijäksi oppilaat mainitsivat koiran läsnäolon ja koiran rapsuttamisen. Kaksi

oppilasta oli huomannut koiran rauhoittavan vaikutuksen itsessään. Oppilas 2. kertoi, kuinka koiran läsnäolo helpotti omaa stressiä. Oppilas 19. sanoi, että koira näytti omalla rauhallisuudellaan hänelle esimerkkiä siitä, kuinka koulussa kuului käyttäytyä:

”Hmm... (Koira) tuo rauhallisuuden. Et ku menee laittaa ne karkit, nii Uno ku hakee ne rauhallisesti, nii sit siitä vois ottaa mallii, miten ihminen vois hakee myös.”

(Oppilas 19.)

Koiran vaikutuksen keskittymiskykyyn nosti esiin oppilas 13. Hän koki, että koiran läsnäolo auttoi häntä keskittymään opiskeluun paremmin. Hänen vastauksessaan korostui se, kuinka varsinkin koulukoiran rauhallisuus vaikutti siihen, kuinka hyvin hän pystyi tekemään tehtäviä. Oppilas mainitsikin, että mikäli koira ei ollut rauhallinen, oli tällöin hankalampi keskittyä.

6.3.3 Eri luokkien oppilaiden vastaukset yhteneväisiä

Tunnetuessa koettuja eroja tarkasteltiin kolmannen luokan oppilaiden ja koiralle lukemassa käyvien oppilaiden välillä. Kolmannen luokan oppilaiden ja lukuryhmän oppilaiden vastaukset haastattelukysymyksiin olivat samansuuntaisia (ks. taulukko 5.). Huomionarvoista on, että koiralle lukemassa käyneistä oppilaista (oppilaat 14.–19.) kaikki (n=6) olivat sitä mieltä, että koirasta oli joskus tullut heille koulussa hyvä mieli. He myös uskoivat, että mikäli koulussa tulisi joskus paha mieli, koira toimisi tilanteessa auttavana tekijänä. Kolmannen luokan oppilailla kyseisissä alateemoissa oli enemmän hajontaa. Kolmannen luokan oppilaista kolme (oppilaat 3., 5. ja 7.) oli sitä mieltä, etteivät he kokeneet koiran pystyvän auttamaan heitä tunnetuellisesti. Sen sijaan kaikki 4.–5.-luokkien oppilaat tiedostivat koiran auttavan vaikutuksen vastaavissa tilanteissa.

Verrattuna kolmannen luokan oppilaisiin, 4.–5.-luokkien oppilailla vastaukset olivat enemmän yhteneväisiä, ainoastaan hajontaa oli siinä, olivatko oppilaat itse olleet tilanteessa, jossa koira-avusteista tunnetukea on tarvittu. 4.–5.-luokkien oppilaat myös toivat kaikki melkein heti haastatteluiden alussa esiin sen, kuinka koira oli rauhoittanut heitä ja lievittänyt heidän ääneen lukemiseen liittyvää jännitystään. Myös kolmannen luokan oppilaat toivat esiin sen, kuinka koira voisi mahdollisesti lievittää jännitystä koulussa, mutta asia ei heidän haastatteluissaan tullut esiin yhtä vahvasti, ja

kyseisessä alateemassa on kolmannen luokan oppilaiden kohdalla enemmän hajontaa kuin ylempien luokkien oppilailta.

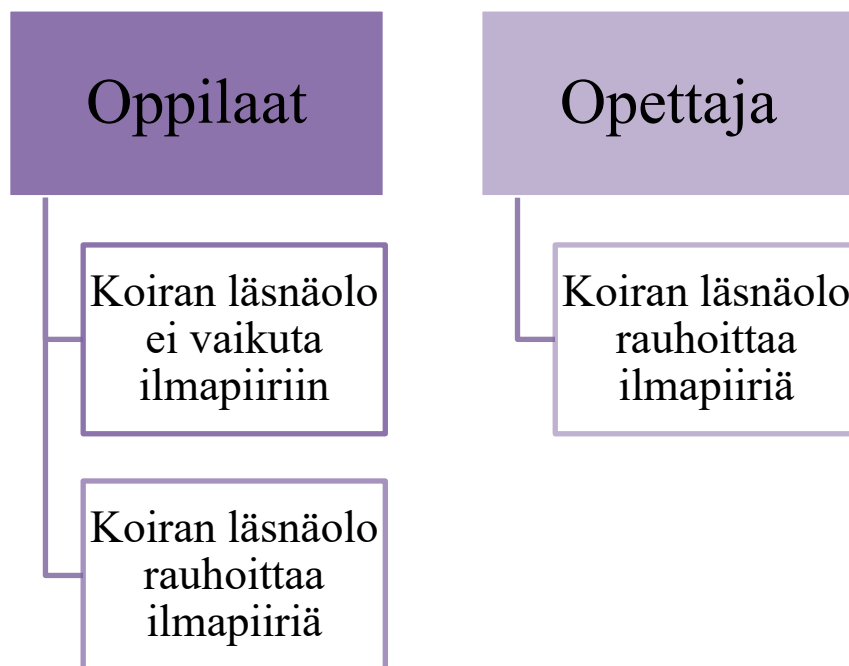
TAULUKKO 6. Oppilaiden kokemukset koira-avusteisesta tunnetuesta. Oppilaat 1.–13. ovat kolmannen luokan oppilaita, oppilaat 14.–19. ovat luokilta 4. ja 5.

OPPILAS	LUOKKA	Koira auttava tekijä, jos koulussa paha mieli	Oppilas on ollut koulussa tilanteessa, jossa koira-avusteista tunnetukea on tarvittu	Koirasta on tullut oppilaalle hyvä mieli	Koira jännityksen lievittäjänä	Koiran rauhoittava vaikutus	Oppilas ei koe, että koira-avusteisesta tunnetuesta olisi hänelle hyötyä
1.	3.	X	X	X	X		
2.	3.	X	X	X	X		
3.	3.			X	X		X
4.	3.	X	X	X			
5.	3.	X		X	X		X
6.	3.	X		X	X		
7.	3.		X				X
8.	3.	X		X	X	X	
9.	3.	X			X		
10.	3.	X		X	X	X	
11.	3.	X		X			
12.	3.	X	X	X			
13.	3.	X	X	X	X	X	
14.	4.	X	X	X	X	X	
15.	5.	X		X	X		
16.	5.	X	X	X	X		
17.	5.	X		X	X		
18.	5.	X		X	X		
19.	5.	X	X	X	X	X	

6.3.4 Koira rauhoittaa opetuksen ilmapiiriä

Oppilaiden ja opettajan vastaukset koiran vaikutuksesta opetuksen ilmapiiriin olivat samansuuntaisia. Oppilaiden vastauksissa nousi esiin kaksi erilaista teemaa: *koira ei vaikuta ilmapiiriin* ja *koira rauhoittaa ilmapiiriä*. Opettajan vastaukset menivät kategoriaan *koiran läsnäolo rauhoittaa ilmapiiriä*. Opettajan ja oppilaiden haastatteluissa esiin tuomat teemat sivusivat toisiaan paljon (ks. kuvio 6.).

KUVIO 6. Oppilaiden ja opettajan haastatteluissa esiin nousseet teemat koira-avusteisen opetuksen ilmapiiristä.

Sekä opettaja että 17 haastateltua oppilasta olivat sitä mieltä, että koiran vaikutus opetuksen ilmapiiriin on selkeä. Poikkeuksena oli kaksi oppilasta (oppilaat 2. ja 12.), jotka toivat haastatteluissaan esiin sen, etteivät he koe koiran vaikuttavan opetuksen ilmapiiriin. Molemmat oppilaat nimesivät koira-avusteisen opetuksen ja tavallisen opetuksen eroksi ainoastaan sen, ettei koira osallistunut tavalliseen opetukseen. Sen sijaan, koiran positiivista vaikutusta opetuksen ilmapiiriin perusteltiin muun muassa sillä, että koiran kanssa työskenteleminen oli oppilaiden mielestä kaiken kaikkiaan positiivinen kokemus. Oppilaat korostivatkin vastauksissaan koira-avusteisen työskentelyn hauskuutta. Oppilaan 11. mielestä koiran läsnäolo opetushetkissä luo kaiken kaikkiaan positiivisen ilmapiirin luokkaan:

”Sillon kun Uno on, nii luokassa on haus Kempaa. Kenelläkään ei oo paha mieli.”

(Oppilas 11.)

Oppilaista neljä (oppilaat 3., 10., 13. ja 17.) nosti haastatteluissa esiin koiran rauhoittavan vaikutuksen opetuksen ilmapiiriin. Myös opettajan haastatteluvastaukset tukivat oppilaiden huomioita, sillä hänen mukaansa kolmannessa luokassa oli enemmän oppilaiden välistä kinastelua silloin, kun koira ei ollut paikalla. Opettaja totesi, ettei koiran läsnäolo poistanut täysin oppilaiden riitoja, mutta kuitenkin vähensi niiden määrää

hieman. Oppilas 3. perusteli opetuksen rauhallisuutta sillä, ettei koira pitänyt kovista äänistä, minkä vuoksi oppilaat olivat motivoituneempia työskentelemään hiljaisemmin silloin, kun koira osallistui opetukseen. Oppilas 13. nosti esiin sen, että tavallisina opetushetkinä luokassa on enemmän melua, ja koira-avusteisen opetuksen avulla oppilaat keskittyvät luokassa paremmin. Sama oppilas kuitenkin sanoi, ettei ero tavallisen opetuksen ja koira-avusteisen opetuksen välillä ollut suuri.

Konkreettinen esimerkki koiran rauhoittavasta vaikutuksesta nähtiin myös havainnoiduilla oppitunneilla. Lukutunnilla koiran vieressä lukivat oppilaat 8., 11. ja 10., jotka hakeutuivat lukutilanteeseen itse. He lukivat hiljaa ja rauhassa koira rapsutellen, vaikka muualla luokassa olikin hälinää. Kuitenkin heti, kun koira poistui lukijoiden keskuudesta kiertelemään luokkaan, oppilaiden lukurauha heikkeni ja heidän välilleen syntyi puhetta. Tämän seurauksena oppilas 8. vaihtoi paikkaa ja siirtyi lukemaan muualle. Kyseisellä oppitunnilla olikin enemmän hälinää niiden oppilaiden keskuudessa, jotka eivät lukeneet koiran välittömässä läheisyydessä ja koiran vaihdettua paikkaa, myös koiran vieressä lukeneiden oppilaiden lukurauha kärsi. Toinen vastaava tilanne tapahtui vieraan kielen oppitunnilla: koiran välittömässä läheisyydessä tehtäviä tehneet oppilaat 4. ja 12. työskentelivät tehtäväsuuntautuneesti ja keskittyneesti samalla, kun muualla luokassa oli paljon melua ja hälinää.

Haastatteluissa oppilaat pohtivat koira-avusteisen opetuksen ilmapiiriä monipuolisesti ja oppilas 13. oli huomannut koiran myönteisen vaikutuksen myös heidän opettajassaan. Oppilaan mukaan koiran ollessa paikalla opettaja suhtautuu rauhallisemmin esimerkiksi oppilaiden rikkeisiin:

”(Opettaja) on yleensä rauhallisempi, kun koira on... Jos (oppilas) on tehnyt jotain paha.”

(Oppilas 13.)

Myös opettaja nosti haastattelussa esiin sen, että koira toi opetuksessa hyvää mieltä hänellekin. Opettaja kertoi huomanneensa, että koira-avusteisissa opetustuokioissa hän oli rauhallisempi ja ilman koira opettaessaan hän oli havainnut olevan ”kärtyisämpi” verrattuna koira-avusteiseen opetukseen.

Tutkimusta varten kolmannessa luokassa havainnointiin myös koulupäivä, jolloin koira ei ollut paikalla. Huomattavaa on, että kun koiratonta koulupäivää havainnointiin, opettaja totesi päivän olevan tavallista haastavampi oppilaiden työrauhan suhteen.

Esimerkiksi oppituntien alussa oli hälinää enemmän kuin silloin, kun koira oli luokassa. Koirattomana päivänä opettajalla myös kesti kauemmin saada oppilaat rauhoittumaan tunnin alussa. Toisaalta taas koirattomana päivänä havainnoidut käsityöntunnit olivat hyvin rauhallisia. Tähän voi vaikuttaa se, että käsityön tunneilla oli paikalla vain puolet luokan oppilaista ja tunnit pidettiin heti aamulla, minkä vuoksi oppilaat saattoivat olla vielä väsyneitä. Myös tunnilla tehtävien töiden mielekkyys selitti oppilaiden tehtäväsuuntautunutta työskentelyä. Oppitunnit, joissa oli mukana vain puolet kolmannen luokan oppilaista vaikuttavat yleisesti ottaen olleen ryhmän kanssa rauhallisempia kuin koko luokan oppitunnit. Esimerkkinä tästä on myös puolen luokan lukutunti havainnoituna koirapäivänä.

Opettaja nosti esiin myös sen, kuinka koiraan voi välillä myös vedota levottomien oppituntien päätteeksi. Esimerkiksi havainnoidulla matematiikan oppitunnilla opettaja vetosi koiraan tunnin päätteeksi neuvoessaan oppilaita, kuinka heidän tulisi poistua välitunnille rauhallisesti kehottamalla heitä lähtemään välitunnille herättämättä nukkuvaa Uunoa. Haastattelussa opettaja kertoi, että mikäli oppilaat olivat aiemmin viikolla käyttäytyneet rauhattomasti, opettaja saattoi kertoa oppilaille, kuinka koira ei voida perjantaisin tuoda levottomaan luokkaan työskentelemään. Hän koki tämän selkeästi vaikuttaneen luokan ilmapiiriin. Näin oppilaat ovat osanneet rauhoittua, vaikka koirasta on vain puhuttu, eikä koira ole ollut tilanteessa konkreettisesti läsnä.

7 POHDINTA

Tässä tapaustutkimuksessa tarkasteltiin koira-avusteisen opetuksen toteutumista sekä koira-avusteista tunnetukea. Tutkimuksessa koira-avusteisuudesta oltiin kiinnostuneita yhden opettajan ja tämän oppilasryhmän kohdalla. Oppilasryhmään kuului oppilaita 3.–5.-luokilta. Tutkimuksessa keskityttiin siihen, millaisia etukäteisjärjestelyjä opetus vaati ja, millaisia opetusmenetelmiä opettaja hyödynsi koira-avusteisessa opetuksessaan. Lisäksi selvitettiin, miten koiraa hyödynnettiin tunnetukena: millaisia koira-avusteista tunnetukea vaativat tilanteet olivat ja, millaiset oppilaat koirasta hyötyivät eniten. Tutkimuksessa selvitettiin myös, kuinka oppilaat suhtautuivat koira-avusteiseen tunnetukeen ja kokivatko oppilaat tai opettaja koiran läsnäolon vaikuttavan opetuksen ilmapiiriin.

Tutkimuksessa korostui, että koira-avusteisella opetuksella ja koiran toiminnalla koulussa tulisi aina olla pedagogiset lähtökohdat. Tutkimuksessa myös nousi aiemman tutkimuskirjallisuuden lailla (Zents ym. 2017, 92–93) esiin sekä opettajan että koiran asianmukaisen koulutuksen tärkeys. Tutkimuksessa selvisi, että lupien pyytäminen eri tahoilta on yksi tärkeimmistä koira-avusteisen opetuksen mahdollistavista etukäteisjärjestelyistä. Tutkimuksen opetusryhmässä koira-avusteisesta opetuksesta voitiin erottaa kolme eri opetusmenetelmää: opettajajohtoista opetusta, yksilötyöskentelyä sekä ryhmätyöskentelyä. Tutkittaessa koira-avusteisen tunnetuen toteutumista, pystyttiin tunnetukitilanteista löytämään kahta eri toimintamallia, joissa koiran rooli vaihtui tilanteen mukaan. Lisäksi selvisi, että useimmiten koira-avusteista tunnetukea vaatineet tilanteet tapahtuivat spontaanisti. Tutkimukseen osallistuneet oppilaat suhtautuivat koira-avusteiseen tunnetukeen pääasiassa myönteisesti ja sekä opettaja että oppilaat kokivat koiran läsnäolon rauhoittavan opetuksen ilmapiiriä.

7.1 Huolellisesti tehdyt etukäteisjärjestelyt opetuksen mahdollistajana

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä toimia opettajalta vaaditaan ennen, kun koira-avusteinen opetus koulussa voidaan aloittaa. Aiempien tutkimustulosten perusteella (Daly & Suggs 2010, 104–105; Zents ym. 2017, 92–93) osattiin olettaa, että koira-avusteisen opetuksen aloittaminen vaatii opettajalta paljon erilaisia valmistelevia toimia. Opettajan vastaukset vastasivatkin pitkälti aiempien tutkimusten tuloksia.

Opettajan vastausten perusteella tärkeimmäksi asiaksi nousi opettajan ja koiran kouluttaminen tehtävään. Opettaja myös korosti sitä, kuinka koiran tulee olla soveltuva opetustyöhön. Samat teemat toistuivat myös Zentsin ja muiden tutkimuksessa, jossa mainittiin koiran täytyvän olla luonteeltaan sopiva työskentelemään esimerkiksi lasten parissa (2017, 92–93). Vaatimus koiran ja opettajan koulutuksesta voidaan nähdä liittyvän opettajan toteamukseen siitä, että koira-avusteisella opetuksella tulisi olla pedagogiset lähtökohdat niin, että kaikki työskentely hyödyttäisi oppilaiden oppimista. Opettajan ja koiran kouluttautuneisuus takaa opetuksen olevan laadukasta ja turvallista. Lisäksi koirien soveltuvuustestaamisella voidaan varmistaa se, että koira on varmasti soveltuva työskentelemään oppilaiden parissa. Näin oppilaille voidaan myös taata perusopetuksen opetussuunnitelman mukainen oppimisympäristön turvallisuus (POPS 2014, 30).

Tutkimuksessa korostui etenkin huolellisesti tehdyn taustatyön muutosvoima. Opettaja nosti haastattelussaan esiin etenkin lupien pyytämisen tärkeyden. Luvat tutkimukseen osallistuneen opettajan täytyi pyytää opetuskunnalta, koulun johdolta ja kollegoiltaan. Opettaja oli merkittävässä roolissa aloittaessaan koira-avusteisen opetuksen kunnassaan, sillä ennen tätä kunta ei sallinut eläinten tuomista luokkahuoneisiin. Perusteltuaan kantaansa, opettajan onnistui saada luvat toiminnalleen. Samoin kävi myös koulun kollegoiden kohdalla, kun yksi kollegoista ilmaisi huolensa koira-allergioista. Vaikuttaakin siltä, että kattavan, koira-avusteista työskentelyä ja opetusta koskevan informaation tarjoaminen on yksi tärkeä tekijä opetusta suunniteltaessa ja mahdollistaessa. Tulos on samansuuntainen kuin Zentsin ja muiden tutkimuksessa, jossa koira-avusteista terapiaa koskenut, koulun opettajille suunnattu, koulutus oli muuttanut koiraan epävarmasti suhtautuneiden opettajien asenteita koiramyönteisiksi (2017, 93). Tulosten perusteella voidaankin todeta, että lisätutkimus koira-avusteisesta opetuksesta voidaan nähdä vastaavan näihin informoimisen tarpeisiin. Uutta tieteellistä tutkimusta aiheesta tarvitaan koira-avusteisen opetuksen tarpeen perustelemiseksi ja työskentelyn mahdollistamiseksi.

Haastattelussa opettaja mainitsi myös koirapelkoisten oppilaiden huomioimisen tärkeyden suunniteltaessa koira-avusteisen opetuksen aloittamista. Opettajan luokalla oli tutkimuksen tekoaikaan ollut kolme oppilasta, jotka olivat ilmaisseet koiriin liittyvät arkuutensa ennen koira-avusteisen opetuksen aloittamista oppilasryhmässä. Koirapelkoisten oppilaiden kohdalla opettaja korosti sitä, ettei oppilaita voi pakottaa osallistumaan koira-avusteiseen opetukseen, vaan työskenteleminen koiran kanssa oli

aina vapaaehtoista. Opettajan haastatteluvastaukset tukivat näiltä osin aiemman tutkimuksen (Jalongo ym. 2004, 13) tuloksia koira-avusteisen opetuksen vapaaehtoisuudesta. Näin opettajan opetus noudatti myös eläinavusteisen opetuksen periaatteita. Eläinavusteinen opetus sisältää piirteitä eläinavusteisesta toiminnasta, joka perustuu tyypillisesti vapaaehtoisuuteen. (Ikäheimo 2015, 10–11.)

Haastattelussa opettaja toi esiin sen, että koirapelkoiset oppilaat olivat ennen koiran tapaamista kuulleet positiivisia kokemuksia koira-avusteisesta työskentelystä muilta luokkatovereiltaan, jotka olivat jo tavanneet koulukoira Uunon. Sama menettelytapa oli aiemmassa tutkimuksessa todettu toimivaksi pelkotilojen lievittäjäksi koirapelkoisten oppilaiden kohdalla (Jalongo ym. 2004, 13). Tämän ja aiemman tutkimuksen valossa näyttääkin siltä, etteivät oppilaiden mahdolliset koirapelot ole este koira-avusteiselle opetukselle, mutta niihin täytyy kiinnittää erityistä huomiota koira-avusteista opetusta järjestettäessä. Suunnittelemalla koirapelkoiselle oppilaalle turvallinen ilmapiiri kohdata koira, voidaan parhaimmassa tapauksessa lievittää oppilaan koiriin liittyviä pelkotiloja, mikäli oppilas on myös itse valmis osallistumaan koira-avusteiseen opetukseen. Koirapelkoisten oppilaiden kohdalla on siis nähtävissä taustatyön merkitys opetuksen mahdollistamisessa. Kun oppilaiden pelot otetaan heti koira-avusteisen työskentelyn alusta lähtien huomioon, voidaan rakentaa hyvä ja turvallinen pohja kyseisten oppilaiden opetukseen osallistumiselle.

7.2 Koira-avusteiset opetusmenetelmät

Tutkimukseen osallistuneen ryhmän koira-avusteisesta opetuksesta voitiin erottaa kolme eri opetusmenetelmää. Nämä olivat opettajajohtoinen opetus, yksilötyöskentely sekä ryhmä- ja työpistetyöskentely. Havainnoitujen oppituntien ja opettajan haastattelun perusteella myös selvisi, että suurin osa koira-avusteisista työskentelymenetelmistä oli toiminnallisia. Tutkimuksen tulokset mukailivat osittain aiemmin tehtyä Dalyn ja Suggsin (2010, 106–108) tutkimusta. Molemmissa tutkimuksissa opettajat olivat hyödyntäneet kaikkia kolmea edellä mainittua opetusmenetelmää. Tosin, tämän tutkimuksen kohdalla etenkin opettajajohtoisen opetuksen rooli korostui, sillä opettaja hyödynsi opetuksessaan paljon erilaisia koiran kanssa suoritettavia arvontamenetelmiä, joissa opettajan toiminnalla oli suuri rooli. Merkittävä huomio on, että aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa ei niinkään noussut esiin toiminnallisia koira-avusteisia opetusmenetelmiä, joilla on tässä tutkimuksessa ollut suuri rooli. Tähän tutkimukseen

osallistunut opettaja perusteli toiminnallisten menetelmien hyödyntämistä sillä, että Uuno-koiran osaamia temppuja voidaan yhdessä oppilaiden kanssa hyödyntää opetuksessa. Esimerkiksi koiralle nopan heittäminen tuo oppilaiden koulutyöhön vaihtelua. Sen sijaan, Dalyn ja Suggsin tutkimuksessa korostettuina olivat koira-avusteiset tehtävät, joissa painotettiin koira-avusteisten tehtävien aiheena kuin tehtäviin osallistujana (2010, 106–108).

Osittain opetuksessa hyödynnetyt tehtävät olivat tässä tutkimuksessa samoja kuin aiemmassa, Dalyn ja Suggsin toteuttamassa tutkimuksessa. Molemmissa tutkimuksissa koira-avusteista opetusta hyödynnettiin mukana opetuksessa myös silloin, kun koira ei ollut paikalla. Dalyn ja Suggsin tutkimuksessa esiin nousivat luovan kirjoittamisen tehtävät. (2010, 106–108.) Tämän tutkimuksen opettaja sen sijaan kertoi haastattelussaan oppilaille teettämästään koira-avusteisesta kotitehtävästä. Haastattelussa opettaja mainitsi tehtävän olleen oppilaille erittäin mielekäs. Tämä osoittaa sen, että koira-avusteinen opetus voi olla oppilasta motivoivaa myös silloin, kun itse koira ei välttämättä ole edes paikalla oppimistilanteessa. Koira-avusteisen opetuksen hyödyntäminen ei siis rajaudu ainoastaan niihin hetkiin, kun koira on fyysisesti läsnä opetuksessa.

Vahvana teemana esiin nousi myös koira-avusteisten tuen muodot. Näistä opettaja nosti esiin tukiopetuksen ja lukukoiratoiminnan. Koira-avusteisen lukuhetken toimivuus perustuu siihen, että oppilas kokee koiralle lukemisen tilanteena, jossa hänen lukutaitoaan ei arvostella (Kittilä ym. 2015, 231). Myös tämän tutkimuksen lukukoiratoiminta perustui aiemmassa tutkimuksessa todettuihin periaatteisiin. Tapaustutkimukseen osallistunut opettaja toi haastattelussaan esiin sen, että vaikka hän on sivustaseuraajan roolissa mukana koira-avusteisissa lukuhetkissä, ei hän kuitenkaan kommentoillaan puutu lukutilanteeseen.

On huomattava, että opettaja koki opetusryhmänsä suuren ryhmänkoon koira-avusteisen opetuksen haasteeksi. Ratkaisuna tälle hän näki esimerkiksi samanaikaisopettajuuden, jolloin koira-avusteista opetusta voitaisiin tarjota kerrallaan pienemmille ryhmille. Opettajan huomiota tukee aiempi tutkimus (Zents ym. 2017, 90), jossa koira-avusteista työskentelyä opetuksessaan hyödyntäneet kuraattorit ja psykologit hyödynsivät koira-avusteista opetusta mielellään pienryhmissä tai yhden oppilaan kanssa kerrallaan. Kun koira-avusteista opetusta toteutetaan pienryhmissä, oppilaat saavat enemmän kahdenkeskistä aikaa koiran kanssa. Työskenneltäessä pienryhmissä, oppilaiden voi olla helpompi muodostaa läheinen suhde koulukoiraan kanssa. Sinkkosuhteen muodostaminen koiran kanssa voikin olla erittäin tärkeää esimerkiksi

oppilaiden kohdalla, jotka eivät kotioloissaan saa tarvittavaa turvaa ja tasapainoa elämään (2015, 38). Voidaankin pohtia, hyötyvätkö oppilaat koira-avusteisesta opetuksesta enemmän silloin, kun opetusta toteutetaan pienemmissä ryhmissä? Pienempien ryhmäkokojen etuna voidaan nähdä ainakin se, että ne tarjoavat opettajalle paremmat lähtökohdat opetuksen eriyttämiseen. Tässä tutkimuksessa koiralle lukemassa käyneet 4.-5.-luokkien oppilaat saivatkin koira-avusteisesti heidän yksilöllisiin lukemisen ongelmakohtiinsa suunnattua opetusta.

7.3 Koira-avusteista tunnetukea voidaan hyödyntää monipuolisesti

Tutkimukseen osallistuneessa ryhmässä koira-avusteisesta tunnetuesta pystyttiin erottamaan kahdenlaista toimintamallia. Ensimmäisessä toimintamallissa koiran rooli tunnetukea vaativassa tilanteessa oli olla tilanteessa läsnä. Toimintamalli näkyi havainnoiduilla oppitunneilla esimerkiksi silloin, jos oppilas oppitunnin aikana rapsutti koulukoira. Toisessa toimintamallissa koira oli tunnetukea vaativissa tilanteissa aktiivinen toimija. Toimintamallissa koira pystyi esimerkiksi suorittamaan oppilaan kanssa jonkin tehtävän tai leikkimään koiran kanssa. Toimintamallissa, jossa koira osallistuu työskentelyyn aktiivisemmin, voidaan nähdä opettajalla olevan myös suuri rooli. Esimerkiksi dominopalikkatehtävissä opettajan täytyi tunnistaa koira-avusteista tunnetukea vaativat tilanteet ja oppilaat, ja näin ollen myös organisoida tunnetukitilanne. Näin kyseisessä toimintamallissa korostui aiemman tutkimuksen mukainen opettajan rooli ja reagointikyky tunnetukea vaativissa tilanteissa (Pianta ym. 2016, 2–3). Vaikka tässä tutkimuksessa esiin nousi lähes yhtä paljon kummankin toimintamallin mukaisia tunnetuen menetelmätapoja, oli tuloksissa enemmän korostuneena ne toimintatavat, jotka eivät välttämättä vaadi opettajalta aktiivista toimintaa. Tähän voi vaikuttaa tunnetukea vaativien tilanteiden spontaani luonne: usein tilanteet tapahtuvat yllättäen, eivätkä kaikki tunnetukitilanteet oppilaan ja koiran välillä välttämättä edes välity opettajalle saakka.

Sen sijaan, toimintamallien kohdalla, joissa koira-avusteinen tunnetuki ei vaadi koiralta tietyn aktiviteetin suorittamista, voidaan kuitenkin pohtia, onko koiralla silti tilanteissa jonkinasteinen rooli. Daughheteen ja muiden terapiakoiria koskevassa tutkimuksessa on havaittu, että koira-avusteinen terapia koettiin vastavuoroiseksi toiminnaksi ihmisen ja koiran välillä. Lisäksi tutkimuksessa koirilla mainittiin olevan kyky tunnistaa ja reagoida ihmisten tunnetiloihin. (2006, 49.) Aiemman tutkimuksen perusteella voidaankin olettaa olevan hyvin todennäköistä, että myös koulutyössä

työskentelevät koirat voisivat tunnistaa oppilaiden tunnetiloja ja näin esimerkiksi hakeutua tunnetukea tarvitsevan oppilaan läheisyyteen koulupäivän aikana. Silloin toiminta, joka näyttäytyi tutkimuksen havainnoinneissa siltä kuin oppilas itse olisi tilanteessa aktiivisempi toimija rapsuttaessaan koira, olisikin päinvastainen koiran itse hakeutuessa tunnetukea tarvitsevan oppilaan luo.

Aiempiin tutkimuksiin (Daly & Suggs 2010, 101-102; Kittilä 2015, 231; Zents ym. 2017, 94) pohjautuen tässä tutkimuksessa oletettiin, että koira-avusteisesta tunnetuesta hyötyvät parhaiten oppilaat, jotka tarvitsevat koulussa oppimisen tukea. Osittain tutkimustulokset myös tukivat tätä oletttamaa. Tutkimuksessa selvisi, että opettaja koki koira-avusteisesta tunnetuesta hyötyvän etenkin kolme oppilasryhmää: oppilaat, joilla oli hankaluuksia toisten kanssa toimimisessa, oppilaat, joilla oli ongelmia tehtävien tekemisessä sekä oppilaat, joilla oli lukemiseen liittyviä hankaluuksia. Sinkkosen tutkimuksessa esiin nousi se, että koulukoiran ja oppilaan välille muodostuva yhteys on erittäin hyödyllinen niiden oppilaiden kohdalla, joiden kotiolot eivät ole tasapainoiset (2015, 38). Tässä tutkimuksessa ei keskitytty tarkastelemaan oppilaiden taustoja, joten Sinkkosen tutkimuksen kaltaisia tuloksia ei ilmennyt tämän tutkimuksen kohdalla. Kuitenkin, tutkimustulos siitä, että koulukoiran tunnetuesta hyötyvät muun muassa oppilaat, joilla on hankaluuksia toisten oppilaiden kanssa toimimisessa, voidaan nähdä tukevan aiempia kirjallisuutta aiheesta. Latvala-Sillman on todennut koira-avusteisen työskentelyn olevan yhteydessä lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiseen (2018, 35).

Tutkimuksessa selvisi, että tutkitussa ryhmässä koira-avusteista tunnetukea vaativat tilanteet voitiin jakaa kolmeen ryhmään: spontaanit tilanteet, riitatilanteet sekä jännittävät tilanteet. Etenkin spontaanien tilanteiden merkitys nousi vahvasti esiin opettajan haastattelussa. Tämä johtuu siitä, että tunnetukea vaativia tilanteita on hankalaa ennustaa etukäteen. Opettajan haastattelussa esiin nostamat tilanteet mukailivat aiempien tutkimuksien tuloksia siitä, kuinka esimerkiksi opetuksessa apuna olevan eläin voi olla hyödyksi oppilaille. Zentsin ja muiden tutkimuksessa mainittiin koiran seurassa olemisen vähentäneen tutkimuksessa kohdehenkilöiden aggressioita (2017, 83). Koulumaailman riitatilanteissa koira-avusteisen tunnetuen hyödyt riitatilanteissa saattavatkin perustua kyseiseen tutkimustulokseen. Koiran vaikutus ihmiseen vihamielisen käytöksen vähentäjänä voidaan nähdä pohjautuvan siihen, että eläimen kanssa leikkiminen ja esimerkiksi eläimen rapsuttaminen rentouttaa ihmistä ja laskee tämän verenpainetta (Kortesluoma & Karlsson 2011, 911–912). Tämä puolestaan on yhteydessä tämän

tutkimuksen tulokseen siitä, että koira-avusteisesta tunnetuesta on hyötyä myös oppilaita jännittävässä tilanteissa.

Esimerkiksi jännittävässä lukutilanteessa koiran seurassa oleminen ja sen rapsuttaminen alentaa oppilaiden verenpainetta ja stressiä, minkä seurauksena oppilaiden ääneen lukemiseen liittävä jännitys vähenee ja lukutilanteesta tulee miellyttävämpi kokemus. Koira-avusteisen tunnetuen vaikutus esimerkiksi oppilaille jännittävässä, toistuvasti tapahtuvissa tilanteissa, voi olla myös pitkäaikainen. Stressaavassa tai jännittävässä tilanteessa oppilaan aivojen uhkajärjestelmä aktivoituu, mikä toistuvasti tapahtuen aiheuttaa muutoksia etenkin lasten aivojen aineenvaihduntaan (Laukkanen 2015, 25). Tässä tutkimuksessa koiralle lukemassa käyneet oppilaat kokivat koiran läsnäolon helpottaneen heidän ääneen lukemiseensa liittyvää jännitystä. Opettajan kokemus siitä, että koulukoiran läsnäolo esimerkiksi riitatilannetta selvittäessä helpottaa hankalasta asiasta keskustelemista oppilaan kanssa, on samansuuntainen kuin aiemmassa tutkimuksessa esiin nousseet opettajien kokemukset koira-avusteisesta työskentelystä (Beetz ym. 2012, 6).

7.4 Oppilaiden kokemus koira-avusteisesta opetuksesta myönteinen

Sen lisäksi, että opettaja toi tutkimuksessa esiin sen, että koira-avusteisesta tunnetuesta on hyötyä silloin, kun oppilaita jännittää, toivat myös oppilaat itse haastatteluissaan esiin koiran rauhoittavan vaikutuksen. Nämä tutkimustulokset tukevat aiempia tuloksia (Laukkanen 2015, 24–25; Zents ym. 2017, 83; Serpell 2010, 15; Jalongo ym. 2004, 9) siitä, että terapiakoirien kanssa toimiminen rauhoittaa ja lievittää stressiä. Myös tutkimuksen teon aikana tapahtunut oppituntien havainnointimateriaali toistaa näitä tuloksia. Havainnoitujen oppituntien perusteella voidaan päätellä, että oppilaiden työskentelyrauhaan voi vaikuttaa myös se, työskenteleekö oppilas koiran välittömässä läheisyydessä. Tämä näkyi tutkimuksessa kolmen oppilaan kohdalla, jotka lukutunnin aikana keskittyivät koiran vieressä lukemiinsa kirjoihin täydellisesti samalla, kun muualla luokassa oppilaiden työrauha ei ollut yhtä hyvä. Tämä voi selittyä sillä, että kun koira on toisella puolella luokkaa, se läsnäolo tilanteessa voi unohtua oppilailta. Tällöin oppilaat saattavat esimerkiksi kokea, ettei heidän ”metelöintinsä” häiritse kaukana olevaa koira. Tästä syystä voidaankin miettiä, olisiko koiran rauhoittava vaikutus voimakkaampi, mikäli koira työskentelisi pienempien oppilasryhmien kanssa. Tällöin kaikki pääsisivät

oppitunneilla työskentelemään koiran kanssa tiiviimmin ja aktiivisemmin, minkä vuoksi koiran rauhoittava vaikutus kattaisi koko oppilasryhmän.

Verrattaessa tutkimusryhmän koira-avusteista tunnetukea Piantan ja muiden CLASS-mallin osa-alueisiin, korostettuna tutkimustuloksissa oli etenkin positiivinen ilmapiirin osa-alue (Pianta ym. 2016, 2–3). Haastatelluista oppilaista 18 suhtautui koulukoira Uunoon ja koira-avusteiseen tunnetukeen myönteisesti. Lisäksi oppilaista 17 koki, että koira-avusteisesta tunnetuesta voisi olla heille hyötyä koulussa. Tutkimustulokset olivat samansuuntaisia Zentsin ja muiden tutkimuksen kanssa, jossa selvitettiin terapiakoiran hyötyjä koulumaailmassa. Myös kyseisessä tutkimuksessa oppilaat kokivat koiran läsnäolon opetuksessa hyödylliseksi. Lisäksi oppilaat kokivat koiran rauhoittavan heitä sekä opetuksen ilmapiiriä. (Zents ym. 2017, 89–91.) Tässä tutkimuksessa sekä opettaja että tämän oppilaat kokivat koiran vaikuttavan positiivisesti opetuksen ilmapiiriin. Koiran vaikutus opetuksen ilmapiiriin koettiin etenkin opetusta rauhoittavaksi.

Tässä tutkimuksessa myönteinen suhtautuminen koiraan ja koira-avusteiseen tunnetukeen oli havaittavissa vahvasti etenkin kahden oppilaan kohdalla, jotka olivat ennen koira-avusteisen opetuksen aloittamista ilmoittaneet omista koiriin liittyvistä peloistaan ja arkuuksistaan. Oppilaat eivät haastatteluissaan tuoneet esiin koiriin liittyviä pelkoja ja havainnointimateriaalin perusteella molemmat oppilaat ottivat koiraan kontaktia oppituntien aikana. Kyseisten oppilaiden kohdalla koira-avusteisen työskentelyn positiiviset puolet olivat siis selkeimmin näkyvissä.

CLASS-mallin mukaisen negatiivisen ilmapiirin (Pianta ym. 2016, 2–3) ilmentyminen ei tullut haastatteluaineistossa esiin yhtä selkeästi, mutta vivahteita osa-alueesta oli nähtävissä. Koira-avusteiseen opetukseen liittyviä negatiivisia tunteita nosti esiin muun muassa oppilas 5. Kyseinen oppilas ilmoitti haastattelussa, ettei pidä koiran haukkumisesta. Oppilas 7. myös totesi koiran haukkumisen haittaavan välillä hänen keskittymistään luokassa. Tämän lisäksi oppilaat 3. ja 7. totesivat, etteivät he kokeneet koira-avusteisen tunnetuen voivan olla heille hyödyksi. Myös oppilas 17. kertoi aluksi kyseenalaistaneensa koiran auttavan vaikutuksen hänen lukutaitoonsa. Näiden, negatiivisia tunteita ilmaisseiden oppilaiden kohdalla voidaankin pohtia sitä, kuinka paljon he todellisuudessa hyötyvät koira-avusteisesta opetuksesta ja tunnetuesta. Opettaja nosti haastattelussa esiin, ettei koira hauku jatkuvasti opetuksen aikana. Hänen mukaansa koiran haukahteluiden määrä pystyttiin minimoimaan esimerkiksi käyttäytymällä luokassa rauhallisesti. Vaihtoehtoisesti haukkuaroille oppilaille voitiin

opettajan mukaan työskentelyn ajaksi antaa esimerkiksi kuulosuojaimet tai osoittaa toinen työskentelypiste. Näin opetuksessa voitiin ottaa huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet ja mahdolliset pelot, eivätkä ne tutkimusryhmässä haitanneet oppilaiden opetukseen osallistumista.

Kolmannen luokan ja 4.–5.-luokkien oppilaiden asenteet koira- ja koira-avusteista opetusta kohtaan eivät juuri eronneet keskenään. Ainoana suurempana eroavaisuutena voidaan nähdä koiralle lukemassa käyneiden oppilaiden kokema koiran rauhoittava vaikutus heidän ääneen lukemiseen liittyvään jännitykseensä. Voidaan pitää todennäköisenä, että 4.-5.-luokkien oppilaat kokivat koira-avusteisen opetuksen hieman kolmannen luokan oppilaita positiivisena, koska koiralle lukeneet oppilaat näkivät koiran positiivisen vaikutuksen oppimiseensa konkreettisemmin kuin kolmannen luokan oppilaat. Heidän lukemisensa sujuvoituessa he kokivat onnistumisen tunteita työskennellessään koiran kanssa ja näin ollen heidän kokemuksensa koira-avusteisesta opetuksesta oli positiivinen. Voidaan myös pohtia, olisivatko kolmannen luokan oppilaiden vastaukset olleet enemmän positiivisia, mikäli kyseiset oppilaat olisivat saaneet koiran kanssa enemmän kahdenkeskeistä, heidän omiin oppimisen tarpeisiinsa eriytettyä, opetusta? Myös tunnetuen kannalta hyödylliseksi voidaan katsoa, mikäli oppilas saisi viettää aikaa kahden koiran kanssa. Zentsin ja muiden tutkimuksessa mainitaan terapiakoirien hyödyn perustuvan siihen, että oppilas saa kertoa tuntemuksistaan koiralle, jota ei koeta tuomitsevana tahona (2017, 82–83). Kyseinen tilanne edellyttäisikin sitä, että oppilas saisi tällöin olla kahden kesken koiran kanssa.

7.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tapaustutkimuksessa ei pyritä yleistettävään näkökulmaan aiheesta, vaan aihetta avataan yhden opetusryhmän näkökulmasta. Pienehköstä tutkimusjoukosta huolimatta tutkimuksessa muodostettiin laaja ja monipuolinen kuva tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksen monipuolisuuteen vaikutti myös se, että koira-avusteista opetusta ja tunnetukea ilmiönä lähestyttiin sekä haastatteluiden että havainnoinnin keinoin. Näin tutkimuksessa saatiin esiin opettajan ja oppilaiden kokemukset sekä tutkijan havainnot aiheesta. Useammat näkökulmat ja aineistonkeruumenetelmät ovatkin tutkimuksen vahvuus. Tutkimusta voidaan kuitenkin pitää luotettavana, sillä tutkimuksessa yhdistyi kaksi eri tiedonkeruumenetelmää. Tutkimuksessa eri menetelmillä kerätyt tulokset myös pitkälti tukivat toisiaan, sillä havainnointimateriaalissa voitiin erottaa samoja teemoja

kuin haastatteluaineistoissa. Tutkimusmenetelmien luotettavuudesta kerrottiin enemmän aiemmassa kappaleessa 5.4.

Tutkimuksen ansioksi voidaan katsoa myös se, että havainnointia tapahtui useana eri päivänä niin koiran kanssa kuin ilmankin. Myös tästä syystä koira-avusteisen opetuksen ilmiöstä saatiin tutkimuksessa monipuolinen kuva. Lisäksi tutkimusta varten haastateltujen oppilaiden joukossa oli oppilaita useilta eri luokka-asteilta. Haastateltujen oppilaiden joukossa oli jo usea eri näkökulma koira-avusteiseen opetukseen: toiset oppilaat työskentelivät koiran kanssa kokonaisen yhden koulupäivän ajan joka viikko, toiset osallistuivat koiran kanssa lukukoiratoimintaan.

Tutkimuksessa vahvistuivat aiempien tutkimusten havainnot koira-avusteisesta työskentelystä ja opetuksesta. Esimerkiksi tulokset koiran rauhoittavasta vaikutuksesta opetustilanteessa vastasivat paljon aiemmassa kirjallisuudessa esiin nousseita näkökohtia. Vaikka tapaustutkimuksella ei pyritäkään yleistettävään kuvaan koira-avusteisesta opetuksesta ja tunnetuesta, voidaan tutkimuksen muodostamaa kuvaa pitää luotettavana ja muihin opetusryhmiin sovellettavana juuri siksi, että tutkimuksen tuloksissa toistui usein samat teemat kuin aiemmissakin tutkimuksissa.

Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa se, että tunnetukea vaativia tilanteita on hankalaa ennakoida. Aineistonkeruun aikana tutkitussa oppilasryhmässä esiintyi koira-avusteisia tunnetukitilanteita. Voidaan kuitenkin pohtia, olisivatko tutkimuksen tulokset olleet erilaisia, mikäli tutkimus olisi suoritettu toisen oppilasryhmän kanssa, jossa koira-avusteiset tunnetukitilanteet olisivat voineet olla erilaisia. Tutkimuksen tulokset ovat myös tilannesidonnaisia. Tutkimuksen tekohetkellä koira oli työskennellyt kyseisen oppilasryhmän kanssa reilun puolen vuoden ajan. On mahdollista, että koira-avusteisen tunnetuen määrä ja menetelmät saattaisivat olla erilaiset, mikäli koira olisi työskennellyt ryhmän kanssa jo pidemmän aikaa. Tällöin eri käytänteet olisivat olleet vielä enemmän rutinoituneempia ja koira oppilaille entistä tutumpi. Tunnetukea tutkittaessa on myös hyvä muistaa, että tunnetukea vaativat tilanteet ovat yksilökohtaisia ja oppilaiden välillä on yleensä palon eroja. Tässä tutkimuksessa on edustettuna 19 yksilön kokemukset koira-avusteisesta tunnetuesta ja tutkimustulokset voisivat olla erilaisia, mikäli tutkimuksessa olisi tutkittu jotakin toista oppilasryhmää. Tällöin koira-avusteisesta tunnetukea vaativia tilanteita olisi saattanut esiintyä tätä tutkimusryhmää enemmän tai vähemmän. Lisäksi oppilaat olisivat voineet kokea kokemustensa perusteella koira-avusteisen opetuksen hyödyt erilaisiksi, kuin nyt tutkitun ryhmän oppilaat.

Tutkimus toteutettiin hyvän tieteellisen käytännön puitteissa noudattamalla muun muassa eettisesti kestävien tiedonhankintamenetelmien periaatteita (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden ja opettajan haastattelut sekä oppituntien havainnoinnit suoritettiin hienotunteisesti tutkimuskohteiden ehdoilla.

7.6 Tulosten hyödyntämismahdollisuudet ja jatkotutkimus

Tutkimuksen tulokset antavat lisätietoa koira-avusteisesta opetuksesta etenkin opettajille, jotka ovat kiinnostuneita koulukoiran kanssa työskentelystä. Tutkimuksesta luokanopettajat saavat tietoa eläinavusteisen pedagogiikan hyödyistä ja haasteista. Näiden tietojen perusteella he voivat tehdä oman päätöksen siitä, haluaisivatko he joskus itse toteuttaa opetusta eläimen avustuksella. Lisäksi, tutkimustuloksista voivat hyötyä myös vanhemmat, joiden lapset ovat luokalla, jossa toteutetaan eläinavusteista opetusta. Tutkimus tarjoaa vanhemmille tietoa siitä, kuinka luokkahuoneessa oleva eläin tukee heidän lapsensa oppimista. Lisäksi tutkimusta voidaan hyödyntää suunniteltaessa koulukoirien ja heidän kanssaan työskentelevien opettajien koulutusta. Tutkimustuloksissa esiintyy oppilaiden kokemuksia koira-avusteisesta opetuksesta ja tunnetusta. Näiden tulosten pohjalta voidaankin mahdollisesti kehittää koulukoirien sekä heidän kanssaan työskentelevien opettajien koulutusta edelleen.

Tutkimus antaa koira-avusteisesta opetuksesta kiinnostuneelle opettajalle käytännön informaatiota siitä, millaiset toimet mahdollistavat opetuksen aloittamisen. Tutkimus tarjoaa myös osviittaa ja esimerkkejä erilaisista opetus- ja tunnetukimenetelmistä, jotka ovat tapaustutkimuksen ryhmän kohdalla osoittautuneet toimiviksi menetelmiksi koira-avusteiseen opetukseen ja tunnetukeen. Lisäksi tutkimustulokset ovat jo osoittaneet opettajan käyttämät menetelmät toimiviksi, sillä lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet oppilaat suhtautuivat koira-avusteiseen opetukseen ja tunnetukeen myönteisesti.

Tuloksista nousee esiin tarve koira-avusteiselle pienryhmäopetukselle, joka mahdollistaisi paremmin oppilaiden yksilöllisen opetuksen ja tunnetuen tarjoamisen. Tutkimustulosten perusteella koira-avusteisesta opetuksesta kiinnostunut opettaja voikin harkita opetuksen toteuttamista pienryhmissä. Tutkimus osoitti, että kun koiran kanssa työskennellään vain muutama oppilas kerrallaan, oppilaat saavat tällöin tilanteesta suurimman hyödyn. Tällöin opettaja voi myös eriyttää koira-avusteista opetusta juuri kyseisten oppilaiden tarpeisiin ja näin koira-avusteinen erityttävä opetus pystyisi myös

perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti tukemaan oppilaan itsetuntoa sekä oppimismotivaatiota (POPS 2014, 30).

Jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoista olisi tutkia koira-avusteista opetusta ja tunnetukea myös pidemmällä aikavälillä. Pitkittäistutkimuksen avulla voitaisiin selvittää se, millaiset vaikutukset koira-avusteisella tunnetuella olisi oppilaisiin pidemmän ajanjakson aikana. Tämän tutkimuksen tulokset antavat osviittaa siitä, että ainakin oppilaiden välisten riitatilanteiden selvittäminen onnistuu koiran avulla hyvin, sillä vaikeimmista asioista koettiin olevan helpompi keskustella koiran läsnä ollessa. Mielenkiintoinen näkökulma tutkittavaksi olisi myös se, miten koiran läsnäolo opetuksessa vaikuttaa oppilasryhmän ryhmähenkeen sekä suhteiden muodostamiseen oppilaiden kesken.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2015. Koirat kasvun ja kehityksen tukena koulussa. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 184–194.

Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K. Julius, H. & Kotrschal, K. 2012. Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. *Frontiers in Psychology* 3, 1–15.

Bone, J. 2013. The Animal as Fourth Educator: A Literature Review of Animals and Young Children in Pedagogical Relationships. *Australasian Journal of Early Childhood* 38 (2), 57–64.

Brock, L.L. & Curby, T.W. 2014. Emotional Support Consistency and Teacher-Child Relationships Forecast Social Competence and Problem Behaviors in Prekindergarten and Kindergarten. *Early Education and Development* 25, 661–680.

Burnett, P.C. 2010. Teacher Praise and Feedback and Students' Perceptions of the Classroom Environment. *Perceptions of the Classroom Environment, Educational Psychology* 22 (1), 5–16.

Daly, B. & Suggs, S. 2010. Teachers' Experiences with Humane Education and Animal in the Elementary Classroom: Implications for Empathy Development. *Journal of Moral Education* 39 (1), 101–112.

Daughhete, C., Stalls, L. & Spencer, M.E. 2006. Enhancing Secondary School Counseling with a Therapeutic Dog. *Alabama Counseling Association Journal* 32 (1), 47–55.

Davis, H.L. 2011. Death of a Companion Animal: Understanding Human Responses to Bereavement. Teoksessa C. Blazina, G. Boyraz & D. Shen-Miller (toim.) *The Psychology of the Human-Animal Bond. A Resource for Clinicians and Researchers*. New York: Springer, 225–245.

Grönfors, M. & Vilkkä, H. 2011. Laadullisen tutkimuksen kenttätyömenetelmät. *SoFia-Sosiologi-Filosofiapu Vilkkä*.

Harris, B. 2014. *Creating a Classroom Culture That Supports the Common Core. Teaching, Questioning, Conversation Techniques, and Other Essential Skills*. New York: Routledge.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Ikäheimo, K. 2015. Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 10–13.

Kittilä, L., Kiiski-Mäki, H. & Ikäheimo, K. 2015. Luetaan koiralle. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 230–236.

Klemetilä, H. 2015. Apurieläinten historiaa länsimaissa: koira, hevonen ja kissa. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 14–21.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kkktry/> (Haettu 13.5.2020).

Kortesuoma, S. & Karlsson H. 2011. Oksitosiini, kiintymyksen ja sosiaalisuuden neuropeptidi. *Duodecim* 127, 911–918.

Kuuskorpi, M. 2012. Tulevaisuuden fyysinen oppimisympäristö. Käyttäjälähtöinen muunneltava ja joustava opetustila. Turun yliopisto.

Latvala-Sillman, P. 2018. Työparina koira. Sanasilta Oy.

Laukkanen, S. 2015. Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätelykeinona. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 24–25.

Luomala-Toikkanen, K. 2008. ”On ihan erilaista olla luokassa, jossa on koiria”. Pienryhmän opettajan ja oppilaiden kokemuksia koira-avusteisesta pedagogiikasta. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Palola, L. 2015 Ratsastusterapian mahdollisuudet lasten ja nuorten psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 157–170.

Pianta, R.C, La Paro, K.M. & Hamre, B.K. 2016. Classroom Assessment Scoring System Manual, K-3. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing co.

POPS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. Luettu 7.12.2018
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Salmela, J. 2015. Kissat eläinavusteisessa toiminnassa. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 101–107.

Serpell, J.A. 2006. Animal Companions and Human Well-Being: An Historical Exploration of the Value of Human-Animal Relationships. Teoksessa A. Fine (toim.) Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. Academic Press, 3–19.

Sinkkonen, J. 2015. Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Alfa Partners Academy - Solution Models House, 37–44.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Westwood, P.S. 2008. What Teachers Need to Know About Teaching Methods. Camberwell: ACER Press.

Zents, C.E., Fisk, A.K. & Lauback, C.W. 2017. Paws for Intervention. Perceptions About the Use of Dogs in Schools. *Journal of Creativity in Mental Health* 12 (1), 82–98.

LIITTEET

Liite 1. Suostumuslomake tutkimukseen osallistumista varten.

Hyvä huoltaja

Olen Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen neljännen vuoden opiskelija. Luokanopettajan opintoihimme kuuluu pro gradu -tutkielman kirjoittaminen. Pro gradu -tutkielmaani varten tutkin xxx koulun oppilaita muutamana päivänä kevään xxxx aikana.

Toivon, että lapsenne voisi osallistua tutkimukseen, jossa keskityn selvittämään, millaista opetus ja oppiminen on koulussa opetuksen apuna toimivan koiran kanssa. Tutkin aihetta siksi, koska koira-avusteinen opetus on viime vuosina ollut Suomessa kasvavassa suosiossa ja aihetta on tärkeä tarkastella, jotta saadaan vielä aiempaa laajemmin tietää opetusta avustavien koirien hyödyistä.

Tutkimukseeni kuuluu koira-avusteisen opetuksen videokuvaaminen sekä muutaman oppilaan haastattelemine. Mikäli oppilas valikoituu mukaan haastatteluun, haastattelu kestää noin kymmenen minuuttia. Kaikki aineistonkeruu toteutetaan koulupäivän aikana niin, ettei se häiritse oppilaan oppimishetkiä. Haastatteluun pyydetään myös oppilaan oma suostumus ja haastattelu toteutetaan mahdollisimman mukavassa ilmapiirissä. Tämän lisäksi haastattelen koira-avusteista työmenetelmää käyttävää opettaja xxxx xxxx.

Tutkimuksen kaikki tiedot käsitellään, säilytetään ja raportoidaan luottamuksellisesti hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen (<https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>). Osallistuvien lasten nimiä ei tulla julkistamaan.

Pyydän, että täyttäisitte oheisen huoltajan suostumuksen ja palauttaisitte sen lapsenne opettajalle perjantaihin (päivämäärä) mennessä. Mikäli haluatte lisätietoja tutkimuksesta, voitte ottaa minuun yhteyttä!

Ystävällisin terveisin,
Anniina Repo
Puh. xxxx
Sähköposti: xxxx

Liite 2. Opettajan haastattelukysymykset.

1. Onko eläimen kanssa joitakin rutiineja/ käytänteitä, jotka kaikki oppilaat tietävät?
Mitä ne ovat?
2. Mitä opetusmenetelmiä hyödynnät koiran kanssa?
3. Oletko kokenut jonkin koiran kanssa toteutettavan opetusmenetelmän erityisen toimivaksi oppilaittesi kohdalla?
4. Vaihtelevatko koiran kanssa käytettävät opetusmenetelmät eri oppiaineiden mukaan?
5. Miten oppilaasi ovat mielestäsi suhtautuneet koiraan? Miksi näin?
6. Miten koet koulun muun henkilökunnan suhtautuvan koiraan luokassasi?
7. Oletko havainnut muutoksia koulun henkilökunnan suhtautumisessa koiraan ajan saatossa?
8. Millaisissa tilanteissa koiraa kannattaa hyödyntää/ hyödynnät itse koiraa tunnetukena?
9. Hyötyvätkö jotkin oppilaat mielestäsi enemmän koiran tarjoamasta tunnetuesta?
Jos näin on, millaiset oppilaat hyötyvät eniten?
10. Mitä etuja on koiran käyttämisestä apuna tunnetukena? (verrattuna esimerkiksi luokkaan, jossa oppilaiden tunne-elämää tuetaan muilla tavoin)
11. Oletko havainnut luokassa jonkinlaisia muutoksia sen jälkeen, kun koira on tullut luokkaan? Minkälaisia? Mitä myönteistä muutosta koira on saanut aikaan?
12. Miten luokan ilmapiiri muuttuu koirapäivinä verrattuna päiviin, jolloin luokassa ei ole koiraa? Miksi näin?
13. Mitä haasteita koulukoiran kanssa on tullut vastaan ja kuinka nämä haasteet on saatu selvitettyä?
14. Mitä vinkkejä voisit antaa muille opettajille, jotka ovat kiinnostuneita koira-avusteisesta opetuksesta?
15. Mitä vinkkejä voisit antaa koira-avusteiseen tunnekasvatukseen?

Liite 3. Oppilaiden haastattelu.

1. Miltä tuntuu, kun omassa luokassa on koira? Miksi näin? // Miltä tuntuu opiskella koiran kanssa? Miksi näin?
2. Mitä yleensä teette koiran kanssa?
3. Onko sinulla joitakin asioita, joita tykkäät tehdä koiran kanssa? Mitä ne ovat?
4. Onko teidän luokassanne/ lukuryhmässä joitakin sääntöjä sille, kuinka koiran kanssa kuuluu käyttäytyä? Mitä ne ovat?
5. Oletko tutustunut koiraan mielestäsi hyvin? Miten?
6. Oletko oppinut koiralta jotakin? Mitä esimerkiksi?
7. Jos sinulla olisi joskus paha mieli koulussa, mikä siihen auttaisi?
8. Onko koira joskus esimerkiksi lohduttanut sinua, kun sinulla on ollut paha mieli? Miten? Helpottiko koiran lohduttaminen pahaa oloa?
9. Onko sinulle joskus tullut hyvä mieli koirasta ja koiran kanssa tehtävien tekemisestä? Millaisessa tilanteessa?
10. Oletko koskaan kertonut koiralle omia kuulumisiasi?
11. Jos sinua jännittäisi esimerkiksi jokin koe, tuntuuko sinusta, että koira helpottaisi oloasi? Onko näin joskus käynyt? Miten koira helpottaa oloa?
12. Mitä eroa on koirapäivien ja muiden päivien välillä? (vaikuttaako koira esimerkiksi ilmapiiriin?) // Minkälaisia lukuhetket olisivat, jos niissä ei olisi koira mukana? Puuttuisiko jotakin? Miten koira auttaa sinua, kun luet